

အနှစ်ချုပ်

ASEAN အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများ၌
လူကုန်ကူးခံရသည့် နှစ်နာသူများအတွက်
ပြစ်ဒဏ်လွတ်ငြိမ်းခွင့် အခြေခံမှုအား
လက်တွေ့အကောင်အထည်ဖော် ကျင့်သုံးခြင်း

Marika McAdam

မတ်လ၊ ၂၀၂၂ ခုနှစ်

ရေးသားသူ - Dr Marika McAdam, ASEAN-ACT International Law and Policy Adviser

ဤစာတမ်းတစ်ခုလုံးနှင့် ယင်း၏အစိတ်အပိုင်းတိုင်းအတွက် မူပိုင်ခွင့်ကို Cardno က ပိုင်ဆိုင်၍ Cardno ၏ သဘောတူခွင့်ပြုချက်မရရှိဘဲ ယင်းတို့ကို လူပုဂ္ဂိုလ် တစ်စုံတစ်ဦးအား မီဒီယာများထဲတွင် သို့မဟုတ် မီဒီယာများပေါ်တွင် မည်သို့သောမူဟန် သို့မဟုတ် ပုံစံနှင့်မျှ အသုံးပြုခြင်း၊ ရောင်းချခြင်း၊ လွှဲပြောင်းခြင်း၊ မိတ္တူပွားခြင်း သို့မဟုတ် ထပ်ဆင့်ထုတ်ဝေခြင်း မပြုလုပ်ရ။ ဤစာတမ်းကို Cardno က အလုပ်အပ်သူနှင့် သဘောတူထားသော စည်းကမ်း သတ်မှတ်ချက်များနှင့်အညီ အလုပ်အပ်သူ၏ အကျိုးကျေးဇူးအတွက်နှင့် အသုံးပြုရန်အတွက်သာ ထုတ်ဝေခြင်းဖြစ်ပါသည်။ အကယ်၍ တတိယပုဂ္ဂိုလ်တစ်စုံတစ်ဦး သို့မဟုတ် တတိယအဖွဲ့အစည်းတစ်ရပ်ရပ်က ဤစာတမ်းတွင်ပါဝင်သောအရာများကို အသုံးပြုသောကြောင့်ဖြစ်စေ၊ အားကိုးအားထားပြုခြင်းကြောင့်ဖြစ်စေ ပေါ်ပေါက်လာရသော မည်သည့်ယေဘုယျတာဝန် သို့မဟုတ် ဥပဒေကြောင်းအရ တာဝန်ကိုမျှ Cardno အနေဖြင့် ခံယူမည်မဟုတ်ပါ။

သက်ဆိုင်မှုမရှိကြောင်း မြွက်ဟချက် - ဤစာတမ်းကို ဩစတြေးလျအစိုးရက နိုင်ငံခြားရေးနှင့် ကုန်သွယ်ရေးဌာနမှတစ်ဆင့် ရန်ပုံငွေ ထောက်ပံ့ခဲ့ပါသည်။ ဤစာတမ်း၌ ဖော်ပြပါရှိသောအမြင်များနှင့် ထင်မြင်ယူဆချက်များသည် စာရေးသူ၏ ကိုယ်ပိုင်အမြင်များနှင့် ထင်မြင်ယူဆချက်များသာဖြစ်ပြီး ဩစတြေးလျအစိုးရ၏အမြင်များနှင့် ထင်မြင်ယူဆချက်များ မဟုတ်ပါကြောင်း။

Photo cover by: Paolo Nicolello, Nguyen Dang Hoang Nhu, Kristen Sturdivant, Hakan Nural on Unsplash

“

နိုင်ငံတကာဥပဒေရှိ ပြစ်ဒဏ်လွတ်ငြိမ်းခွင့် အခြေခံမှုကို လက်တွေ့အကောင်အထည်ဖော် ကျင့်သုံးခြင်းနှင့် လက်တွေ့အကောင်အထည်ဖော်မှု ရှိစေရန် ဆောင်ရွက်ခြင်းတို့ လုပ်ဆောင်ရာတွင် ကြံ့တွေ့ရသည့် အခက်အခဲများအား ဥပဒေရေးရာ ဆန်းစစ်သုံးသပ်ရာ၌ ဤအစီရင်ခံစာသည် အလွန်အရေးပါသည့် အခန်းကဏ္ဍမှ ပါဝင်ကြောင်း မိမိအနေဖြင့် ရှုမြင်ပါသည်။

ဤအစီရင်ခံစာတွင် ASEAN ဒေသ၌ အခြေခံမှုအား လက်တွေ့အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းနှင့် လက်တွေ့ ကျင့်သုံးခြင်းတို့ ဆောင်ရွက်ရာတွင် ကြံ့တွေ့ရသည့် အခက်အခဲများအား ဆန်းစစ်လေ့လာထားကာ လက်တွေ့အခြေအနေ၌ ကြံ့တွေ့ရသည့် အခက်အခဲများအား ဖော်ထုတ်ညွှန်ပြရာတွင် အလွန်ပင် ပြည့်စုံမှုရှိပြီး အခြေခံမှုအား ပိုမိုထိရောက်စွာ ကျင့်သုံးနိုင်ရေးအတွက် မရှိမဖြစ်အရေးပါသော ပါဝင်လုပ်ဆောင်သူများဖြစ်သည့် တရားရေးတာဝန်ရှိသူများ၊ မူဝါဒ ရေးဆွဲချမှတ်သူများနှင့် ဥပဒေ ရေးဆွဲ ပြဋ္ဌာန်းသူများအတွက် ရည်ရွယ် လမ်းညွှန်သည့် အကြံပြုချက်များ ပါဝင်ခြင်းကြောင့် မိမိအနေဖြင့် အထူးပင် ကျေးဇူးတင်ရှိလိုပါသည်။

”

United Nations Special Rapporteur on Trafficking in Persons,
Especially Women and Children,
Professor Siobhán Mullally

ပြစ်ဒဏ်လွတ်ငြိမ်းခွင့် အခြေခံမူအရ လူကုန်ကူးခံရသည့် နစ်နာသူများအနေဖြင့် ၎င်းတို့လူကုန်ကူးခံရခြင်း၏ အကျိုးဆက်အဖြစ် ကျူးလွန်ခဲ့ရသော ပြစ်မှုများအတွက် တရားစွဲဆိုစစ်ဆေးခြင်း သို့မဟုတ် အခြား တစ်နည်းနည်းဖြင့် ပြစ်ဒဏ်ချမှတ်ခြင်းကို ခံစားရခြင်းမရှိသင့်ဟု သတ်မှတ်ထားသည်။ ဤအခြေခံမူသည် အလုံးစုံလွတ်ငြိမ်းချမ်းသာ ခွင့်ပေးခြင်း မဟုတ်ဘဲ နစ်နာသူများအား ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ခြင်းနှင့် လူကုန်ကူးမှုအား ရာဇဝတ်ဆိုင်ရာ တရားမျှတရေး တုံ့ပြန်ဆောင်ရွက်ရာတွင် လူ့အခွင့်အရေး အခြေပြုသည့် ချဉ်းကပ်နည်းဟန်ကို အသုံးပြုခြင်းအတွက် မရှိမဖြစ်အရေးကြီးသော နည်းလမ်းတစ်ရပ်ဖြစ်သည်။

ဤလေ့လာချက်တွင် ASEAN အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများ၌ ပြစ်ဒဏ်လွတ်ငြိမ်းခွင့် အခြေခံမူကို လက်တွေ့ အကောင်အထည်ဖော် ကျင့်သုံးရန်အတွက် ချမှတ်ထားရှိသည့် ဥပဒေများ၊ မူဝါဒများနှင့် ကျင့်သုံးမှု အလေ့အထများကို လေ့လာတင်ပြထားပြီး ရာဇဝတ်ဆိုင်ရာ တရားမျှတရေးကို လက်တွေ့ဖော်ဆောင်ရာ၌ ကြုံတွေ့ရသည့် အခက်အခဲများနှင့် အဟန့်အတားများကို အကျယ်တဝင့် ဆွေးနွေးထားပါသည်။ ဥပဒေ ရေးဆွဲပြဋ္ဌာန်းသူများ၊ မူဝါဒရေးဆွဲချမှတ်သူများနှင့် ရာဇဝတ်ဆိုင်ရာ တရားရေးတာဝန်ရှိသူများအနေဖြင့် ၎င်းတို့၏ ဝတ္တရားများဖြစ်သော လူကုန်ကူးခံရသည့် နစ်နာသူများကို ၎င်းတို့ခံစားပိုင်သည့် လူ့အခွင့်အရေးများနှင့်အညီ ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရန်၊ လူကုန်ကူးမှုအား ကြိုတင်တားဆီး ကာကွယ်ရန်နှင့် ဤလုပ်ငန်းများ အထမြောက် အောင်မြင်ရေးအတွက် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရန် လုပ်ဆောင်ရာတွင် အထောက်အကူဖြစ်စေရန်အလို့ငှာ လေ့လာချက်ပါ တွေ့ရှိချက်များနှင့် အကြံပြုချက်များအား အသုံးပြုရန် တိုက်တွန်း လိုပါသည်။

ဤလေ့လာချက်ကို ပြုစုရာတွင် လိုအပ်သည့် သတင်းအချက်အလက်များကို ASEAN ဒေသနှင့် အခြားဒေသများမှ ရရှိသည့် အချက်အလက်များအား ဆန်းစစ်သုံးသပ်ခြင်းနှင့် နိုင်ငံ ၆ နိုင်ငံ (ဖိလစ်ပိုင်၊ ကမ္ဘောဒီးယား၊ ဗီယက်နမ်၊ လာအို PDR၊ ထိုင်းနှင့် အင်ဒိုနီးရှား) ၌ စီစဉ်ဆောင်ရွက်ခဲ့သည့် ဆွေးနွေးပွဲငါး ၁၂ ခုမှ ရယူလေ့လာထားပါသည်။ ဤဆွေးနွေးပွဲငါး များတွင် ပါဝင်တက်ရောက်သူပေါင်း ၁၉၆ ဦးရှိခဲ့ပြီး အစိုးရကိုယ်စားလှယ် ၁၂၂ ဦးနှင့် အစိုးရမဟုတ်သော အဖွဲ့အစည်းကိုယ်စားလှယ် ၇၄ ဦး တက်ရောက်ခဲ့ပါသည်။ ထို့အပြင် သီးခြားပုဂ္ဂလ ပညာရှင် လေးဦးကလည်း စာဖြင့် ရေးသားပေးပို့ခြင်းနှင့် အသေးစိတ်ဝင်ရောက်ဆွေးနွေးခြင်းတို့ဖြင့် ပါဝင်ခဲ့ပါသည်။¹

ပြစ်ဒဏ်လွတ်ငြိမ်းခွင့် အခြေခံမူ၏ ရင်းမြစ်များ

နိုင်ငံတကာ ဥပဒေနှင့် မူဝါဒ - ပြစ်ဒဏ်လွတ်ငြိမ်းခွင့် အခြေခံမူကို လူကုန်ကူးခြင်း၊ အထူးသဖြင့် အမျိုးသမီးများနှင့် ကလေးသူငယ်များအား လူကုန်ကူးခြင်းကို ကြိုတင်ကာကွယ်တားဆီးရေး၊ တိုက်ဖျက်နှိမ်နင်းရေးနှင့် ပြစ်ဒဏ်ပေးရေး ဆိုင်ရာ လုပ်ထုံးလုပ်နည်း (လူကုန်ကူးခြင်းဆိုင်ရာ တုံ့ပြန်မှုလုပ်ငန်းစဉ်) တွင်ဖြစ်စေ နိုင်ငံဖြတ်ကျော် ဂိုဏ်းဖွဲ့ရာဇဝတ်မှု ကျူးလွန်ခြင်း တိုက်ဖျက်ရေးဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂ ကွန်ဗင်းရှင်း (UNOTC) တွင်ဖြစ်စေ အတိအလင်း ဖော်ပြထားခြင်း မရှိပါ။ သို့ရာတွင် လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂ မဟာမင်းကြီးရုံးက ထုတ်ပြန်သည့် လူ့အခွင့်အရေးနှင့်

¹ The study also benefited from the author's participation in events related to the non-punishment principle. The author served as a participant and a facilitator at a consultation workshop convened on 4-5 February 2021 by the Special Rapporteur on Trafficking in Persons, especially Woman and Children, to inform the Special Rapporteur's report: *Implementation of the non-punishment principle: Report of the Special Rapporteur on trafficking in persons, especially women and children, Siobhán Mullaly*, UN Doc. A/HRC/47/34 (17 May 2021). The author also participated in a roundtable side event to the 47th Session of the Human Rights Council, on 30 June 2021, 13:00 – 14:30 CET, hosted by ICAT and OHCHR, titled *Non-punishment of victims of trafficking: A roundtable on the application of the principle of non-punishment for victims of trafficking* <https://aseanactpartnershiphub.com/resources/video-non-punishment-roundtable/>. The author is grateful for these opportunities to gather global insights.

လူကုန်ကူးခြင်းဆိုင်ရာ အခြေခံမူများနှင့် လမ်းညွှန်ချက်များ အကြံပြုချက် တွင် ဖော်ပြထားခြင်း အပါအဝင် ယင်းအခြေခံမူကို နစ်နာသူအား လူ့အခွင့်အရေးအခြေပြု ကာကွယ်စောင့်ရှောက်မှုနှင့် အကူအညီပေးခြင်း၏ အဓိကအင်္ဂါရပ်တစ်ခုအဖြစ် ပိုမိုရှုမြင်သတ်မှတ်လာပြီဖြစ်သည်။ ဤရှုမြင်သတ်မှတ်ချက်ကို သဘောတူလက်ခံမှု အများအပြားရရှိခဲ့ပြီး လူကုန်ကူးမှုတိုက်ဖျက်ခြင်းဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်ရေးအဖွဲ့၏ ဆွေးနွေးပွဲများ၊² လူကုန်ကူးခြင်းဆိုင်ရာ အထူးအစီရင်ခံစာတင်သွင်းသူ၏ အစီရင်ခံစာများ၊³ အပြင် လုံခြုံရေးကောင်စီ ဆုံးဖြတ်ချက်များ ဌာပင် ဤအခြေခံမူကို ကိုင်စွဲကာ လူကုန်ကူးခံရသည့် နစ်နာသူများအား ပြစ်ဒဏ်ချမှတ်ခြင်း မပြုရန် နိုင်ငံတော်များကို တောင်းဆိုထားသည်။⁴ ပြစ်ဒဏ်လွတ်ငြိမ်းခွင့် အခြေခံမူအား တစိုက်မတ်မတ် ကိုင်စွဲလိုက်နာခြင်းကို လူကုန်ကူးမှု တိုက်ဖျက်ရေးအတွက် ကုလသမဂ္ဂ ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းစီမံချက်အား လက်တွေ့ အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းနှင့် စပ်လျဉ်းသည့် ၂၀၂၁ ခုနှစ် မူဝါဒကြေညာစာတမ်း တွင် ထပ်လောင်းဖော်ပြ ကတိကဝတ်ပြုထားသည်။⁵ ဤအခြေခံမူကို အတင်းအဓမ္မ လုပ်အားခိုင်းစေခြင်းနှင့် အထူးစပ်လျဉ်း၍ နိုင်ငံတကာ ဥပဒေတွင်လည်း ရှင်းလင်းစွာ ထည့်သွင်းဖော်ပြ ထားပြီး ၂၀၁၄ ခုနှစ် အတင်းအဓမ္မ လုပ်အားခိုင်းစေခြင်းဆိုင်ရာ တုံ့ပြန်မှုလုပ်ငန်းစဉ် ကွန်ဗင်းရှင်းအမှတ် ၂၉ ၏ အပိုဒ်ခွဲ ၄(၂) တွင် အတင်းအဓမ္မ လုပ်အားခိုင်းစေခံရခြင်း၏ တိုက်ရိုက်အကျိုးဆက်အနေဖြင့် ကျူးလွန်ရန် အဓမ္မစေခိုင်းခံ ခဲ့ရသည့် ဥပဒေနှင့်မညီသော လုပ်ရပ်များတွင် ၎င်းနစ်နာသူများအား တရားစွဲဆိုစစ်ဆေးခြင်းမပြုရန် အာဏာပိုင်များကို ပြဋ္ဌာန်းထားသည်။ နိုင်ငံရေးခိုလှုံသူအဖြစ်သတ်မှတ်ခြင်းဆိုင်ရာ ၁၉၅၁ ခုနှစ် ကွန်ဗင်းရှင်း ၏ အပိုဒ် ၃၁ ကိုလည်း နိုင်ငံရေးခိုလှုံခွင့် လျှောက်ထားသော လူကုန်ကူးခံရသည့် နစ်နာသူများအတွက် ဆက်စပ်အသုံးပြုနိုင်သည်။ အဆိုပါ အပိုဒ်တွင် နိုင်ငံရေးခိုလှုံသူများအား နိုင်ငံတွင်းသို့ တရားမဝင် ဝင်ရောက်လာခြင်း သို့မဟုတ် နေထိုင်ခြင်းအတွက် ပြစ်ဒဏ်ချမှတ်ခြင်းကို တားမြစ်ထားသည်။

ဒေသအလိုက် ဥပဒေနှင့် မူဝါဒ - အာရှဒေသတွင် အမျိုးသမီးများနှင့် ကလေးသူငယ်များအား အထူးအလေးပေးသော လူကုန်ကူးမှု ဆန့်ကျင်တိုက်ဖျက်ရေးဆိုင်ရာ အာဆီယံသဘောတူစာချုပ် (၂၀၁၅) ၏ အပိုဒ် ၁၄(၇) တွင် နိုင်ငံတော်များ (ASEAN အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံ ဆယ်နိုင်ငံလုံး) သည် လူကုန်ကူးခံရခြင်းနှင့် တိုက်ရိုက်ဆက်သွယ်၍ ကျူးလွန်ခဲ့သော ဥပဒေနှင့်မညီသည့် လုပ်ရပ်များအတွက် နစ်နာသူများအား ရာဇဝတ်ဥပဒေအရဖြစ်စေ စီမံအုပ်ချုပ်ရေးဆိုင်ရာ ဥပဒေအရဖြစ်စေ ပြစ်ဒဏ်ချမှတ်ခြင်းမပြုရန် စဉ်းစားသင့်ကြောင်း ဖော်ပြထားသည်။ ဤအခြေခံမူကို အမျိုးသမီးများနှင့် ကလေးသူငယ်များအား အထူးအလေးပေးသော လူကုန်ကူးမှု ဆန့်ကျင်တိုက်ဖျက်ရေးဆိုင်ရာ အာဆီယံ လုပ်ငန်းစီမံချက်၊ အမျိုးသမီးနှင့် ကလေးသူငယ် အခွင့်အရေးများ မြှင့်တင်ရေးနှင့် ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရေး အာဆီယံကော်မရှင် (ACWC)၊ လူကုန်ကူးခံရသူ အမျိုးသမီးများနှင့်ပတ်သက်၍ ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရန် ကျား၊မ ကွဲပြားမှုကို အထူးဂရုပြုထားသော လမ်းညွှန်ချက် နှင့် အာဆီယံ လက်တွေ့လုပ်ငန်း လုပ်ဆောင်သူများအတွက် လူကုန်ကူးမှုဆိုင်ရာ ပြစ်ဒဏ်စီရင်ရေး၊ တရားစီရင်ရေးဖြင့် တုံ့ပြန်မှုဆိုင်ရာ လမ်းညွှန်ချက်များ (၂၀၀၇) တို့ဖြင့် အတည်ပြုပြဋ္ဌာန်းထားသည်။ ထို့အပြင် ASEAN အဖွဲ့ဝင် နိုင်ငံများအကြား နှစ်နိုင်ငံသဘောတူချုပ်ဆိုထားသည့် နားလည်မှုစာချုပ်လွှာအချို့တွင် ပြစ်ဒဏ်လွတ်ငြိမ်းခွင့် အခြေခံမူကို ထည့်သွင်းဖော်ပြထားသည်။ သို့သော်လည်း ကာကွယ်စောင့်ရှောက်မှုပေးရာတွင် နစ်နာသူအချို့ (ဥပမာ အမျိုးသမီးများနှင့် ကလေးသူငယ်များ) သို့မဟုတ် သတ်မှတ်ထားသော ပြစ်မှုများ (ဥပမာ လူဝင်မှုကြီးကြပ်ရေးဆိုင်ရာ ပြစ်မှုများ) အတွက်သာ အကျိုးဝင်

² Non-punishment and non-prosecution of victims of trafficking in persons: administrative and judicial approaches to offences committed in the process of such trafficking: Background paper prepared by the Secretariat, Vienna 27 – 29 January 2010, UN Doc. CTOC/COP/WG.4/2010/4 (9 December 2010), para 10.
³ Report of the Special Rapporteur on trafficking in persons, especially women and children, Maria Grazia Giammarinaro, 6 April 2020, UN Doc A/HRC/44/45, para. 36; Implementation of the non-punishment principle: Report of the Special Rapporteur on trafficking in persons, especially women and children, Siobhán Mullaly, UN Doc. A/HRC/47/34 (17 May 2021)
⁴ See Security Council Resolution 2331 (2016); Security Council Resolution 2388 (2017).
⁵ 2021 Political Declaration on the Implementation of the United Nations Global Plan of Action to Combat Trafficking in Persons, UN Doc A/76/L.11, 9 November 2021 [13].

သက်ရောက်ခြင်းမျိုး ရှိနိုင်သည်။ ဒေသတွင်း အဆင့်တွင် လူကုန်ကူးမှုဆန့်ကျင်တိုက်ဖျက်ရေးဆိုင်ရာ ညှိနှိုင်းပူးပေါင်းထားသည့် မဲခေါင်ဝန်ကြီးဌာနများ ကနဦးစီမံချက် (COMMIT)၊ မဟာမဲခေါင်ဒေသတွင်း လူကုန်ကူးခြင်းကို ဆန့်ကျင်တိုက်ဖျက်ရေးအတွက် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခြင်းဆိုင်ရာ နားလည်မှုစာချုပ်နှင့် နှစ်နာသူများ ဖော်ထုတ်အတည်ပြုခြင်းနှင့် လွှဲပြောင်းပေးခြင်းဆိုင်ရာ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ လမ်းညွှန် (၂၀၁၆) တို့တွင် ပြစ်ဒဏ်လွတ်ငြိမ်းခွင့် အခြေခံမှုကို ထည့်သွင်းဖော်ပြထားပါသည်။

အာဖရိကဒေသတွင် ပြစ်ဒဏ်လွတ်ငြိမ်းခွင့် အခြေခံမှုကို လူကုန်ကူးခြင်း၊ အထူးသဖြင့် အမျိုးသမီးများနှင့် ကလေးသူငယ်များအား လူကုန်ကူးခြင်းကို ဆန့်ကျင်တိုက်ဖျက်ရေးဆိုင်ရာ အူဝီဂါဒူဂျီ လုပ်ငန်းစီမံချက် နှင့် ၁၀-နှစ် စီမံကိန်းဖြစ်သည့် လူကုန်ကူးခြင်း၊ အထူးသဖြင့် အမျိုးသမီးများနှင့် ကလေးသူငယ်များအား လူကုန်ကူးခြင်းကို ဆန့်ကျင်တိုက်ဖျက်ရေးဆိုင်ရာ SADC မဟာဗျူဟာစီမံကိန်း (၂၀၀၉-၂၀၁၉) တို့အပါအဝင် ဥပဒေနှင့် မူဝါဒဆိုင်ရာ စာရွက်စာတမ်းများတွင် အတိအလင်း ဖော်ပြထားပါသည်။

အမေရိကတွင် အမေရိကန်နိုင်ငံများ အဖွဲ့အစည်း၏ အစည်းအဝေးများမှ နိဂုံးချုပ်ချက်များနှင့် အကြံပြုချက်များတွင် အခြေခံမှုကို အသိအမှတ်ပြုလက်ခံထားသည်။ ၎င်းအဖွဲ့အစည်းက ထုတ်ပြန်ထားသည့် လူကုန်ကူးခံရသည့် နှစ်နာသူများအား ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ခြင်းဆိုင်ရာ ၂၀၀၀ ခုနှစ် အက်ဥပဒေနှင့်အညီ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု နိုင်ငံတော်ရေးရာဝန်ကြီးဌာနက လူကုန်ကူးမှုဆိုင်ရာ အစီရင်ခံစာကို ရေးသားရာတွင် ပြည်နယ်များအား ဆန်းစစ်အကဲဖြတ်ရာ၌ နှစ်နာသူများအား မည်မျှအတိုင်းအတာအထိ ကာကွယ်စောင့်ရှောက်မှု ပေးသည်ကို စံတစ်ရပ်အဖြစ် ထည့်သွင်းစဉ်းစားခြင်းပြုသည်။

ဥရောပဒေသတွင် ဥရောပဒေသ လုံခြုံရေးနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေးဆိုင်ရာ အဖွဲ့အစည်း (OSCE) ၏ လူကုန်ကူးမှု ဆန့်ကျင်တိုက်ဖျက်ရေးဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းစီမံချက် တွင် 'လူကုန်ကူးခံရသည့် နှစ်နာသူများအား ၎င်းတို့လူကုန်ကူးခံရခြင်း၏ တိုက်ရိုက်အကျိုးဆက်များအတွက် ရာဇဝတ်ဆိုင်ရာ စစ်ဆေးကြားနာခြင်းများ ဆောင်ရွက်ခြင်းမပြုရန် မပျက်မကွက် ဆောင်ရွက်ရန်' အကြံပြုဖော်ပြထားသည် (ဆုံးဖြတ်ချက်အမှတ် ၅၅၇/rev.၁)။ လူကုန်ကူးမှု ဆန့်ကျင်တိုက်ဖျက်ရေးဆိုင်ရာ ဥရောပကောင်စီကွန်ဗင်းရှင်းတွင် နှစ်နာသူများအား ၎င်းတို့ကို အဓမ္မစေခိုင်း၍ ကျူးလွန်ခဲ့ရသည့် လုပ်ရပ်များအတွက် ပြစ်ဒဏ်ချမှတ်ခြင်းမပြုရန် ရွေးချယ်နိုင်ကြောင်း ဖော်ပြထားသည် (အပိုဒ် ၂၆)။ ဥရောပသမဂ္ဂ၏ ဥရောပပါလီမန်နှင့် ကောင်စီအတွက် ညွှန်ကြားချက်အမှတ် ၂၀၁၁/၃၆/EU တွင် နှစ်နာသူများအား ၎င်းတို့လူကုန်ကူးခံရခြင်း၏ တိုက်ရိုက်အကျိုးဆက်အဖြစ် အဓမ္မစေခိုင်းခံရ၍ ကျူးလွန်ခဲ့ရသည့် ပြစ်မှုများအတွက် တရားစွဲဆိုစစ်ဆေးခြင်း သို့မဟုတ် ပြစ်ဒဏ်ချမှတ်ခြင်းမှ အကာအကွယ်ပေးရာ၌ အကျိုးဝင်သည့် ပြစ်မှုများကို အပြီးအပိုင်ဖော်ပြမထားသည့် စာရင်း (ဖော်ပြချက် ၁၄) ဖြင့် ပြုစုဖော်ပြထားသည် (အပိုဒ် ၈)။ ညွှန်ကြားချက်တွင် ရာဇဝတ်လုပ်ငန်းများ ခေါင်းပုံဖြတ်ဆောင်ရွက်စေခြင်းကို နှစ်နာသူများအား လူကုန်ကူးဆောင်ရွက်စေနိုင်သည့် ခေါင်းပုံဖြတ်ခြင်း အသွင်သဏ္ဌာန်တစ်ရပ်အဖြစ်လည်း အသိအမှတ်ပြုခဲ့သည် (ဖော်ပြချက် ၁၁)။ ၂၀၂၁ ခုနှစ် ဧပြီလတွင် လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ ဥရောပတရားရုံး၌ ကြားနာခဲ့သည့် *V.C.L and A.N. v The United Kingdom* အမှုမှ မှတ်ကျောက်တင်ရမည့် စီရင်ဆုံးဖြတ်ချက်တစ်ခု ပေါ်ထွန်းလာခဲ့ပြီး လူကုန်ကူးခံရသည့် နှစ်နာသူများအား တရားစွဲဆို စစ်ဆေးခြင်းအတွက် United Kingdom သည် လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ ဥရောပကွန်ဗင်းရှင်းတွင် ပြဋ္ဌာန်းထားသည့် ၎င်းလိုက်နာဆောင်ရွက်ရမည့် ဝတ္တရားများအား ချိုးဖောက်ခြင်းဖြစ်ကြောင်း စီရင်ဆုံးဖြတ်ခဲ့သည် (စာကွက် ၄)။

ပြည်တွင်း ဥပဒေနှင့် မူဝါဒ - ပြစ်ဒဏ်လွတ်ငြိမ်းခွင့်နှင့်စပ်လျဉ်း၍ ရှင်းလင်းတိကျသည့် ဥပဒေဆိုင်ရာ ပြဋ္ဌာန်းချက်များ ရေးဆွဲချမှတ်ပြဋ္ဌာန်းခြင်းသည် ပြစ်ဒဏ်လွတ်ငြိမ်းခွင့် အခြေခံမှုအား အတည်ပြုကျင့်သုံးရာ၌ အလေ့အထကောင်း တစ်ရပ်ဖြစ်ကြောင်း ကျယ်ပြန့်စွာ လက်ခံထားကြသည်။^၆ ASEAN အဖွဲ့ဝင် ဆယ်နိုင်ငံအနက် ခုနစ်နိုင်ငံက ၎င်းတို့၏

^၆ *Guidance on the issue of appropriate criminal justice responses to victims who have been compelled to commit offences as a result of their being trafficked: Background paper prepared by the Secretariat for the Working*

လူကုန်ကူးမှု ဆန့်ကျင်တိုက်ဖျက်ရေးဆိုင်ရာ ဥပဒေများတွင် ပြစ်ဒဏ်လွတ်ငြိမ်းခွင့်ဆိုင်ရာ ပြဋ္ဌာန်းချက်များကို ထည့်သွင်းထားသည်။ ဥပဒေများတွင် လူကုန်ကူးမှု ဆန့်ကျင်တိုက်ဖျက်ရေးဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်ခြင်းဆိုင်ရာ ပညာရှင်အဖွဲ့ (GRETA) က ၂၀၁၉ ခုနှစ်အဆုံးသတ်တွင် ဒုတိယအကြိမ် အကဲဖြတ်သုံးသပ်ခြင်းကို ပြီးမြောက်ခဲ့သည့် နိုင်ငံ ၄၂ နိုင်ငံအနက် ၁၇ နိုင်ငံကသာလျှင် သီးခြားဖော်ပြထားသည့် ပြစ်ဒဏ်လွတ်ငြိမ်းခွင့်ဆိုင်ရာ မူဝါဒများကို အတည်ပြုကျင့်သုံးလျက်ရှိကြောင်း မှတ်ချက်ပြုဖော်ပြခဲ့သည်။^၇

နိုင်ငံတော်များသည် နစ်နာသူကကျူးလွန်သည့် ဥပဒေမဲ့ဆောင်ရွက်ချက်နှင့် ၎င်း၏ လူကုန်ကူးခံရခြင်းတို့အကြား ဆက်သွယ်မှုကို ဥပဒေဖြင့်သတ်မှတ်ရာတွင် မတူညီသည့် ချဉ်းကပ်နည်းဟန်များကို အသုံးပြုကြသည်။ အချို့ နိုင်ငံများတွင် နစ်နာသူသည် လုပ်ရပ်ကိုကျူးလွန်ရန် အဓမ္မစေခိုင်းခံရခြင်းဖြစ်ရန် လိုအပ်ပြီး အချို့နိုင်ငံများတွင်မူ အဆိုပါလုပ်ရပ်များကို လူကုန်ကူးခံရခြင်း၏ တိုက်ရိုက်အကျိုးဆက်အဖြစ် ကျူးလွန်ခြင်းဖြစ်ရန် လိုအပ်သည်။ အချို့သောပညာရှင်များက 'တိုက်ရိုက်အကျိုးဆက်အဖြစ် ကျူးလွန်ခြင်း' ပုံစံဟု အမည်သတ်မှတ်ထားသည့် ဒုတိယချဉ်းကပ်နည်းဟန်သည် လူကုန်ကူးသူက နစ်နာသူအပေါ် အသုံးပြုခဲ့သည့် နည်းလမ်းများကို သက်သေပြရန် လိုအပ်သည့် 'အဓမ္မစေခိုင်းခံရ၍ ကျူးလွန်ခြင်း' ပုံစံထက် ပိုမိုကျယ်ပြန့်ခြင်းပြီး သက်သေထူရန် ပိုမိုလွယ်ကူသဖြင့် အသုံးပြုရန် ပိုမိုသင့်လျော်သည်ဟု ယူဆသတ်မှတ်ကြသည်။ ကလေးသူငယ် နစ်နာသူများအတွက်မူ အသုံးပြုသည့်နည်းလမ်းရှိရန် မလိုအပ်သောကြောင့် ဤ အဓမ္မစေခိုင်းခံရ၍ ကျူးလွန်ခြင်း ပုံစံသည် ကလေးသူငယ် နစ်နာသူများနှင့်သက်ဆိုင်သည့် ဖြစ်စဉ်များတွင် လက်တွေ့အသုံးပြုရန် မသင့်လျော်ဟု သတ်မှတ်ကြသည်။ ပုံစံနှစ်မျိုးစလုံးကို (အင်္ဂလိပ်ဘာသာ) စာမျက်နှာ ၃၅ တွင် ဆက်လက်ရှင်းပြထားသည်။

နိုင်ငံတော်ဥပဒေ၌ ပြစ်ဒဏ်လွတ်ငြိမ်းခွင့် အခြေခံမှုကို ထည့်သွင်းဖော်ပြထားသည့် ASEAN နိုင်ငံ ၃၈နိုင်ငံအနက် ငါးနိုင်ငံ (ဘရူနိုင်းဒါလ္လစ်၊ လာအို PDR၊ မလေးရှား၊ မြန်မာနှင့် ဖိလစ်ပိုင်) သည် တိုက်ရိုက်အကျိုးဆက်အဖြစ် ကျူးလွန်ခြင်း ပုံစံကို ကျင့်သုံးသည်။ အင်ဒိုနီးရှားဥပဒေတွင်သာ အဓမ္မစေခိုင်းခံရ၍ ကျူးလွန်ခြင်း ပုံစံကို ကျင့်သုံးပြီး လူကုန်ကူးသူက နစ်နာသူကို ဖိအားပေးစေခိုင်းခြင်းရှိရန် လိုအပ်ကြောင်း ပြဋ္ဌာန်းထားသည်။ ထိုင်းနိုင်ငံက အခြားနည်းဟန်ကွဲတစ်ရပ်ကို ကျင့်သုံးပြီး သတ်မှတ်ထားသည့် ပြစ်မှုများအတွက် နစ်နာသူအား တရားစွဲဆို စစ်ဆေးခြင်းကို ဆောင်ရွက်ရန် တရားရေးဝန်ကြီးထံမှ စာဖြင့်ရေးသားထားသည့် ခွင့်ပြုမိန့်ကို တောင်းခံရန် လိုအပ်ကြောင်း ပြဋ္ဌာန်းထားသည်။ ဗီယက်နမ်နှင့် စင်္ကာပူနိုင်ငံရှိ ဥပဒေများတွင် ပြစ်ဒဏ်လွတ်ငြိမ်းခွင့်ဆိုင်ရာ ပြဋ္ဌာန်းချက်များကို အတိအလင်း ဖော်ပြထည့်သွင်းထားခြင်း မရှိပေ။ ဒေသတွင်းရှိ နိုင်ငံအများစုတွင် ပြစ်ဒဏ် ချမှတ်ခြင်းမှ ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ပေးမှု အတိုင်းအတာသည် ရွေးချယ်သတ်မှတ်ထားသည့် ပြစ်မှုများအတွက်သာ သက်ရောက်အကျိုးဝင်ပြီး အဆိုပါပြစ်မှုများတွင် လူဝင်မှုကြီးကြပ်ရေးနှင့် စာရွက်စာတမ်းဆိုင်ရာ ပြစ်မှုများ (ဘရူနိုင်းဒါလ္လစ်၊ မလေးရှား)၊ တရားမဝင် ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်ခြင်းနှင့် ပြည့်တန်ဆာပြုခြင်း (လာအို PDR)၊ လူဝင်မှုကြီးကြပ်ရေး၊ ပြည့်တန်ဆာပြုခြင်း၊ စာရွက်စာတမ်း သို့မဟုတ် အလုပ်အကိုင်ဆိုင်ရာ ပြစ်မှုများ (ထိုင်း)၊ လူကုန်ကူးခြင်းဆိုင်ရာ ပြစ်မှုများ (မြန်မာ) ပါဝင်သည်။ အင်ဒိုနီးရှားနှင့် ဖိလစ်ပိုင်နိုင်ငံတို့တွင် ပြစ်ဒဏ်ချမှတ်ခြင်းမှ ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ပေးခြင်းကို သီးခြားပြစ်မှုများအတွက်သာ ကန့်သတ်မထားပေ။ ဥပဒေတွင် ပြဋ္ဌာန်းချက်များ ထည့်သွင်းဖော်ပြခြင်းသည် ပြစ်ဒဏ်လွတ်ငြိမ်းခွင့်နှင့်စပ်လျဉ်း၍ လူအများက နားလည်လာစေရန် အထောက်အကူ ပေးနိုင်မည်ဟု ယူဆသတ်မှတ်ခဲ့ကြသော်လည်း လက်တွေ့ဆောင်ရွက်မှုနှင့် စပ်လျဉ်း၍မူ ဖော်ပြနိုင်သည့်သာဓက မရှိသလှနီးပါးပင်ဖြစ်သည်။

Group on Trafficking in Persons, Vienna 10 and 11 September 2020, UN Doc. CTOC/COP/WG.4/2020/2 (15 June 2020), paragraph 46.

⁷ Conference of the Parties to the UNTOC, Report on the meeting of the Working Group on Trafficking in Persons (10 - 11 September 2020), UN Doc. CTOC/COP/WG.4/2020/4, 28 September 2020, paragraph 34.

ပြစ်ဒဏ်လွတ်ငြိမ်းခွင့် အခြေခံမူအား အနက်ဖွင့်ဆိုခြင်း

ပြစ်မှုနှင့် လူကုန်ကူးခံရခြင်းတို့အကြား ဆက်နွှယ်မှုကို ဖော်ထုတ်သတ်မှတ်ခြင်း - နစ်နာသူကကျူးလွန်သည့် ဥပဒေနှင့်မကိုက်ညီသော လုပ်ရပ်များနှင့် ၎င်း၏ လူကုန်ကူးခံရခြင်းတို့အကြား ဆက်နွှယ်မှုကို မည်သို့ ဖော်ထုတ် သတ်မှတ်သည်နှင့်စပ်လျဉ်း၍ နားလည်သိမြင်မှုသည် နိုင်ငံအလိုက် ကွာခြားပြီး တစ်နိုင်ငံစီအတွင်း၌ပင် ထပ်မံ၍ ကွဲပြားမှုရှိသည်။ နစ်နာသူကို မည်သည့်အချိန်တွင် ပြစ်ဒဏ်ချမှတ်သင့်သည် သို့မဟုတ် လွတ်ငြိမ်းခွင့်ပြုသင့်သည်၊ မည်သည့်အခြေအနေ၌ ပြစ်ဒဏ်လွတ်ငြိမ်းခွင့် အခြေခံမူကို ခံစားပိုင်ခွင့်ရှိသည့် နစ်နာသူအဖြစ်မှ ရပ်စဲသည်နှင့် စပ်လျဉ်း၍ မေးခွန်းပြဿနာများ ကြုံတွေ့ခဲ့ကြရသည်။ လေ့လာချက်ဆောင်ရွက်ခဲ့သည့် နိုင်ငံများတွင် ဆက်နွှယ်မှုအား မည်သည့်အချိန်၌ ရပ်စဲသည်နှင့်စပ်လျဉ်း၍ ဆုံးဖြတ်ရာ၌ သဘောအမြင်တူညီမှု မရှိကြပေ။ ယေဘုယျ သဘောတူညီခဲ့ကြသည်မှာ လူပုဂ္ဂိုလ်သည် ပြစ်မှု ကျူးလွန်မည်၊ မကျူးလွန်မည်ကို ရွေးချယ်ခြင်းအပေါ် လွှမ်းမိုးသက်ရောက်ခံရခြင်းမှ လွတ်ကင်းသည်နှင့်တစ်ပြိုင်နက် ကာကွယ်စောင့်ရှောက်မှုပေးခြင်းကို ရုပ်သိမ်း သင့်ကြောင်း သဘောတူညီခဲ့ကြသည်။ တိုက်ရိုက်အကျိုးဆက်အဖြစ် ကျူးလွန်ခြင်း ပုံစံကို ကျင့်သုံးသည့် ဥပဒေပိုင်နက်များတွင်ပင် လူပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးကို ၎င်းအနေဖြင့် အဓမ္မစေခိုင်းခံရ၍ ကျူးလွန်ခဲ့သည့် ပြစ်မှုများအတွက် ပြစ်ဒဏ်ချမှတ်ခြင်း မပြုသင့်သော်လည်း စိတ်ဆန္ဒရှိစွာ ကျူးလွန်ခဲ့သည့် ပြစ်မှုများအတွက်မူ တရားစွဲဆို စစ်ဆေးသင့်သည်ဟူ၍ အများစုက လက်ခံသဘောတူကြသည်။ ဤအချက်နှင့်စပ်လျဉ်း၍ ဖော်ပြရာတွင် ‘အင်အားသုံးခြင်း’ နှင့် ‘ခြိမ်းခြောက်ခြင်း’ ဟူသည့် စကားရပ်များသည် လူကုန်ကူးသူများက နစ်နာသူများကို ကြိုးကိုင်ခြယ်လှယ်ရန် အသုံးပြုသည့် ထင်ရှားရန်ခက်ခဲသော စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာနည်းဗျူဟာများကို ခြုံငုံမိခြင်း မရှိနိုင်ကြောင်း မှတ်ချက်ပြုဖော်ပြထားပြီး အဓမ္မစေခိုင်းခံရ၍ ကျူးလွန်ခြင်းကို အနက်ဖွင့်ဆိုရာတွင် လူကုန်ကူးသူများက အသုံးပြုသည့် ‘နည်းလမ်းများ’ အားလုံးကို ထည့်သွင်းခြုံငုံမှုရှိစေရန်အတွက် ကျယ်ပြန့်စွာ အနက်ဖွင့်ဆိုသင့်ကြောင်း ညွှန်းဆိုထားသည်။

ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ပေးမှု အတိုင်းအတာနှင့်စပ်လျဉ်းသည့် မတူညီသောအမြင်များ - ပါဝင်တက်ရောက်သူ အချို့က ပြဋ္ဌာန်းချက်များတွင် အချို့သောပြစ်မှုများ (အဓိကအားဖြင့် လူဝင်မှုကြီးကြပ်ရေးနှင့် ပြည့်တန်ဆာပြုခြင်း ဆိုင်ရာ ပြစ်မှုများ) အတွက်သာ ကာကွယ်စောင့်ရှောက်မှုပေးရန် ဖော်ပြခြင်းနှင့် စပ်လျဉ်း၍ သဘောမတူသည့် အမြင်ရှိကြောင်း ဖော်ပြခဲ့ကြပြီး နစ်နာသူအနေဖြင့် လူကုန်ကူးခံရခြင်းဖြစ်စဉ်တစ်လျှောက် ကျူးလွန်ရနိုင်သည့် ပြစ်မှုများအားလုံး အတွက် ထည့်သွင်းကာကွယ်စောင့်ရှောက်မှုပေးရန် မွမ်းမံပြင်ဆင်မှုများ ဆောင်ရွက်သင့်ကြောင်း အငြင်းပွားဆွေးနွေး ခဲ့ကြသည်။ ဆန်းစစ်ဆုံးဖြတ်ရာ၌ ပြစ်မှု၏ ကြီးလေးမှုအတိုင်းအတာကို ထည့်သွင်း စဉ်းစားသင့်သည်ဟု ရှုမြင်သောကြောင့် ထိုသို့ ပိုမိုကျယ်ပြန့်ခြုံငုံစွာ ကာကွယ်စောင့်ရှောက်မှုပေးခြင်းကို ပြင်းပြင်းထန်ထန် သဘောမတူကြောင်း အချို့က ဖော်ပြဆွေးနွေးခဲ့ကြသည်။ အဆိုပါ ပါဝင်တက်ရောက်သူများက နစ်နာသူ- ကျူးလွန်သူများကို ကြီးလေးသည့်ပြစ်မှုများ၊ အထူးသဖြင့် မူးယစ်ဆေးဝါးဆိုင်ရာ ပြစ်မှုများအတွက် တရားစွဲဆို စစ်ဆေးသင့်ကြောင်း ရှုမြင်ကြသည်။ နစ်နာသူများက လူကုန်ကူးသူအဖြစ် မည်သည့်အခြေအနေ၌ ကိုယ်တိုင် ပြောင်းလဲသွားသည်နှင့်စပ်လျဉ်း၍လည်း မတူညီသော အတွေးအမြင်များကို ဖော်ပြခဲ့ကြပြီး နစ်နာသူ တစ်ဖြစ်လဲ လူကုန်ကူးသူအား မည်သည့်အခြေအနေ၌ တရားစွဲဆိုစစ်ဆေးခြင်း ပြုသင့်သည်နှင့်စပ်လျဉ်း၍လည်း အလားတူပင် ဖြစ်သည်။ ကာကွယ်စောင့်ရှောက်မှုပေးခြင်း၏ ရည်ရွယ်ချက်သည် နစ်နာသူများအား မိမိတို့နှင့် ပူးပေါင်း ဆောင်ရွက်လာအောင် တိုက်တွန်းအားပေးရန်ဖြစ်ပြီး ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခြင်းမရှိသော နစ်နာသူများကို တရားစွဲဆို စစ်ဆေးခြင်းမှ လွတ်ငြိမ်းခွင့်မပြုသင့်ကြောင်း လူအနည်းစုက ဖော်ပြဆွေးနွေးခဲ့ကြသည်။

ပြစ်ဒဏ်လွတ်ငြိမ်းခွင့် အခြေခံမူအား အနက်ဖွင့်ဆိုရန်အတွက် လမ်းညွှန်မှုလိုအပ်ခြင်း - ပြစ်ဒဏ်လွတ်ငြိမ်းခွင့် အခြေခံမူအား အနက်ဖွင့်ဆိုခြင်းနှင့် လက်တွေ့ကျင့်သုံးခြင်းတို့ ဆောင်ရွက်ရာတွင် အထောက်အကူပေးရန်အလို့ငှာ ရှိရင်းစွဲ ဒေသဆိုင်ရာ သို့မဟုတ် ပြည်တွင်း မူဝါဒ သို့မဟုတ် လမ်းညွှန်စာရွက်စာတမ်းများကို အသုံးပြုထားကြောင်း

မည်သည့် အထောက်အထားကိုမျှ ရှာဖွေတွေ့ရှိခြင်း မရှိပေ။ သို့ရာတွင် အခြေခံမူအား သဟဇာတဖြစ်စွာ နားလည် သဘောပေါက်နိုင်ရန်အတွက် လမ်းညွှန်ချက်ရေးဆွဲထုတ်ပြန်ရန် စိတ်အားထက်သန်စွာ တောင်းဆိုလိုကြောင်း ပါဝင်တက်ရောက်သူများစွာက ဖော်ပြခဲ့ကြပါသည်။ အခြေခံမူအား သိရှိနားလည်ခြင်းနှင့် လက်တွေ့ကျင့်သုံးနိုင်မှု စွမ်းရည်သည် ဗဟိုအဆင့်၊ ဒေသအဆင့်နှင့် ပြည်နယ်အဆင့်များ၌ ကွာဟနေသည်များကို ဖြည့်ဆည်းပေးရန် အလို့ငှာ ဝေးလံခေါင်သီသော ဒေသများနှင့် ဒေသန္တရနေရာများမှ တရားရေးတာဝန်ရှိသူများ အပါအဝင် ရာဇဝတ်ဆိုင်ရာ တရားမျှတရေးလုပ်ငန်းစဉ်တစ်လျှောက် ပါဝင်ဆောင်ရွက်နေသည့် တရားရေး တာဝန်ရှိသူများအနေဖြင့် အဆိုပါ လမ်းညွှန်ချက်ကို လက်လှမ်းမီရယူနိုင်ရန် ဆောင်ရွက်ပေးသင့်ကြောင်း ပါဝင်တက်ရောက်သူများက အလေးအနက် ဖော်ပြခဲ့ကြသည်။ မတူညီသည့် ဥပဒေဆိုင်ရာ စာရွက်စာတမ်းများမှ တစ်သမတ်တည်း မကိုက်ညီမှုများကို ပြန်လည်ညှိနှိုင်းပြင်ဆင်ရန်အတွက် လမ်းညွှန်ချက်ပေးရန်နှင့် ကနဦး တုံ့ပြန်ဆောင်ရွက်ရသည့် အရာရှိများ (ရဲအရာရှိ၊ လူဝင်မှုကြီးကြပ်ရေး အရာရှိနှင့် လုပ်သားဆိုင်ရာ စစ်ဆေးရေး အရာရှိများ) အနေဖြင့် ကျူးလွန်သူများသည် လူကုန်ကူးခံရသည့် နစ်နာသူ ဖြစ်နိုင်ခြေရှိသည်ဟု ဖော်ထုတ် အတည်ပြုပြီးသည်နှင့်တစ်ပြိုင်နက် ၎င်းတို့ကို ကာကွယ်စောင့်ရှောက်မှု ပေးနိုင်ရန်အတွက် ပြစ်ဒဏ်လွတ်ငြိမ်းခွင့် အခြေခံမူကို ကနဦးမှစ၍ လက်တွေ့ကျင့်သုံးရန် ညွှန်ကြားချက်ပေးထားသင့်ကြောင်း အကြံပြုချက်များ တင်ပြခဲ့ကြသည်။

ပြစ်ဒဏ်လွတ်ငြိမ်းခွင့် အခြေခံမူကို လက်တွေ့ကျင့်သုံးခြင်း

ဥပဒေပါ ပြစ်ဒဏ်လွတ်ငြိမ်းခွင့်ဆိုင်ရာ ပြဋ္ဌာန်းချက်များကို အများအားဖြင့် လက်တွေ့ကျင့်သုံးခြင်း မရှိပေ - ပြစ်ဒဏ်လွတ်ငြိမ်းခွင့် အခြေခံမူသည် လူကုန်ကူးမှုအား နစ်နာသူဗဟိုပြု တုံ့ပြန်ဆောင်ရွက်ခြင်း လုပ်ငန်းစဉ်၏ အင်္ဂါရပ်တစ်ခုဖြစ်သည်ဟု ကျယ်ပြန့်စွာ အသိအမှတ်ပြုလက်ခံထားကြသော်လည်း လက်တွေ့ကျင့်သုံးရာတွင်မူ တစ်သမတ်တည်းကိုက်ညီမှု မရှိကြပေ။ ပြည်တွင်းရှိ ပြစ်ဒဏ်လွတ်ငြိမ်းခွင့်ဆိုင်ရာ ပြဋ္ဌာန်းချက်များကို အတိအလင်း ရည်ညွှန်းကိုးကားခြင်း သို့မဟုတ် စွဲဆိုထားသည့် စွဲချက်ကို ခုခံချေပရာတွင် ၎င်းပြဋ္ဌာန်းချက်ကို ထည့်သွင်း အသုံးပြုခြင်းကြောင့် နစ်နာသူ-ကျူးလွန်သူများကို တရားစွဲဆိုစစ်ဆေးခြင်း မပြုသည့် ဖြစ်စဉ်မှာ ရှားပါးပါသည်။ သို့ရာတွင် အပြီးအပိုင် ဖော်ပြထားသည့် ပြစ်မှုစာရင်းပါ ပြစ်မှုများအတွက် ပြစ်ဒဏ်လွတ်ငြိမ်းခွင့် ဆိုင်ရာ ပြဋ္ဌာန်းချက်ကို သက်ရောက်အကျိုးဝင်စေသည့် ဥပဒေပိုင်နက်များတွင်ပင် နစ်နာသူများအား ဥပဒေပါ ပြစ်မှုစာရင်းမှ ပြစ်မှုများအပါအဝင် ၎င်းတို့ လူကုန်ကူးခံရသည့် ဖြစ်စဉ်တစ်လျှောက် ကျူးလွန်ခဲ့သည့် အခြားသော ဥပဒေနှင့်မညီသည့် လုပ်ရပ်များအတွက် ပြစ်ဒဏ်ချမှတ်ခြင်း မပြုသည့် သာဓကများ ရှိခဲ့သည်။ အချို့သော ပါဝင်တက်ရောက်သူများက (ဖော်ထုတ်အတည်ပြုပြီးဖြစ်သော) လူကုန်ကူးခံရသည့် နစ်နာသူများသည် တရားစွဲဆို စစ်ဆေးခြင်းကို လုံးဝမကြုံတွေ့ ရပါဟု အခိုင်အမာဆိုပြီး လူပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးအား မည်သို့ဆက်ဆံမည်ကို ဆုံးဖြတ်ရာတွင် ကျူးလွန်သူဟူသည့် သတ်မှတ်ချက်ထက် နစ်နာသူဟူသည့် သတ်မှတ်ချက်ကို ပိုမိုဦးစားပေးသည့် သာဓကများအား ဖော်ပြခဲ့ကာ ဤတွင် သီးခြားဥပဒေဖော်ပြချက် တစ်စုံတစ်ရာကို လက်တွေ့ကျင့်သုံးခြင်း၏ တိုက်ရိုက်အကျိုးရလဒ်အဖြစ် တရားစွဲဆို စစ်ဆေးခြင်းမှ လွတ်ငြိမ်းခွင့်ရခြင်း မဟုတ်သည်ကို ထပ်မံ၍ မှတ်ချက်ပြု ဖော်ပြလိုပါသည်။ နစ်နာသူများအနေဖြင့် ၎င်းတို့လူကုန်ကူးခံရခြင်းနှင့်ဆက်နွှယ်၍ ကျူးလွန်ခဲ့သည့် လုပ်ရပ်များအတွက် တရားစွဲဆိုခံခဲ့ရသည့် သာဓက အမြောက်အများကို အခြားသူများက ပြန်လည်ဖော်ပြ ဆွေးနွေးခဲ့ကြပါသည်။

ရာဇဝတ်ဆိုင်ရာ တရားရေးတာဝန်ရှိသူများ၏ အခန်းကဏ္ဍ - ရာဇဝတ်ဆိုင်ရာ တရားရေးတာဝန်ရှိသူများသည် စွဲချက်တင်မည်၊ မတင်မည်ကို ဆုံးဖြတ်ရာ၌ မြင့်မားစွာ ကိုယ်ပိုင်ဆုံးဖြတ်ခွင့်ရှိကြောင်း ပါဝင်တက်ရောက်သူများက ရှင်းလင်းဖော်ပြခဲ့ပြီး ပြစ်ဒဏ်လွတ်ငြိမ်းခွင့် အခြေခံမူအား လက်တွေ့အကောင်အထည်ဖော် ကျင့်သုံးခြင်းနှင့် စပ်လျဉ်း၍ အထူးအလေးပေးဖော်ပြရမည့် အဟန့်အတားများကို တင်ပြဆွေးနွေးခဲ့ကြပါသည်။ ရာဇဝတ်ဆိုင်ရာ တရားရေး တာဝန်ရှိသူများသည် ပြစ်ဒဏ်လွတ်ငြိမ်းခွင့် အခြေခံမူ၊ ၎င်း၏ ရည်ရွယ်ချက်နှင့် ၎င်းအား ကျင့်သုံးရာတွင်

၎င်းတို့ဆောင်ရွက်ရမည့် အခန်းကဏ္ဍတို့နှင့်စပ်လျဉ်း၍ ရင်းနှီးကျွမ်းဝင်မှု မရှိခြင်း သို့မဟုတ် လုံလောက်စွာ နားလည်သဘောပေါက်မှု မရှိခြင်းတို့ ဖြစ်နိုင်ပါသည်။ ဤအချက်မှာ ASEAN ဒေသတွင်းသော ဖြစ်ပွားနေခြင်း မဟုတ်ဘဲ အခြားနေရာများ၌လည်း အလားတူပင်ဖြစ်ကြောင်း တွေ့ရှိရပါသည်။^၈ ယေဘုယျအားဖြင့် လူကုန်ကူးမှု ဆန့်ကျင်တိုက်ဖျက်ခြင်းနှင့် ပြစ်ဒဏ်လွတ်ငြိမ်းခွင့်ဆိုင်ရာ အထူးပြု စွမ်းဆောင်ရည်မြှင့်တင်ခြင်း ကြိုးပမ်းမှုများမှာ ညီမျှခြင်းမရှိကြောင်း သတ်မှတ်ခဲ့ကြသည်။ ရာဇဝတ်ဆိုင်ရာ တရားမျှတရေးစနစ်အတွင်းရှိ အကျိုးသက်ဆိုင်သူ အားလုံးသည် လူကုန်ကူးမှု ဆန့်ကျင်တိုက်ဖျက်ခြင်းဆိုင်ရာ လေ့ကျင့်သင်ကြားပေးခြင်းကို လက်ခံရရှိခြင်း မရှိဘဲ အထူးသဖြင့် ပြည်နယ်၊ ကျေးလက် သို့မဟုတ် ဝေးလံခေါင်သီသော ဒေသများမှ တရားရေးတာဝန်ရှိသူများသည် ၎င်းတို့အတွက်လိုအပ်သော လေ့ကျင့်သင်ကြားပေးခြင်းကို လက်ခံရရှိမှု မရှိခြင်းမျိုးလည်း ဖြစ်နိုင်သည်။ ဤအချက်သည် ASEAN နှင့် အခြားဒေသများတွင်လည်း အလားတူပင်ဖြစ်သည်။^၉

တရားရေးတာဝန်ရှိသူများအနေဖြင့် လူကုန်ကူးမှု ဆန့်ကျင်တိုက်ဖျက်ရေးဥပဒေအပေါ် အခြေခံ၍ စွဲချက်တင်ခြင်းအား ရှောင်လွှဲခြင်း ထက် ရာဇဝတ်ဥပဒေ တွင် ဖော်ပြထားသည့်အတိုင်း စွဲချက်တင်ရန် ပိုမိုဆောင်ရွက်လိုနိုင်ကြောင်း ပါဝင်တက်ရောက်သူများကို ရှင်းပြဆွေးနွေးခဲ့ကြသည်။ အခြား စိန်ခေါ်မှုတစ်ရပ်မှာ ကျူးလွန်သူများအား တရားစွဲဆို စစ်ဆေးမှု မပြုခြင်းသည် ရာဇဝတ်ဆိုင်ရာ တရားရေးတာဝန်ရှိသူများ၏ တာဝန်နှင့် ဆန့်ကျင်နေသည့်အချက်ပင် ဖြစ်သည်။ အစိုးရရှေ့နေများ၏ အခန်းကဏ္ဍမှာ စွဲချက်တင်စစ်ဆေးရန် ဖြစ်သည်။ ကြီးလေးသည့်ပြစ်မှုမှ နစ်နာသူကို ဖော်ထုတ်အတည်ပြုရန် တာဝန်မရှိဘဲ အဓိကတာဝန်အနေဖြင့် လူဝင်မှုကြီးကြပ်ရေး ဥပဒေအား ချိုးဖောက်သူများကို ဖော်ထုတ်အတည်ပြုရသည့် လူဝင်မှုကြီးကြပ်ရေး အရာရှိများနှင့်စပ်လျဉ်း၍လည်း အလားတူပင် ဖော်ပြဆွေးနွေး ခဲ့ကြသည်။ ထို့ကြောင့် ပြစ်ဒဏ်လွတ်ငြိမ်းခွင့်ဆိုင်ရာ ပြဋ္ဌာန်းချက်များကို ရေးဆွဲပြဋ္ဌာန်းထားလျှင်ပင် ရာဇဝတ်ဆိုင်ရာ တရားရေးတာဝန်ရှိသူများအနေဖြင့် လူပုဂ္ဂိုလ်များအား ကျူးလွန်သူများအဖြစ် မရှုမြင်ဘဲ နစ်နာသူများအဖြစ် ရှုမြင်နိုင်ရန်အတွက် ခံယူချက် အပြောင်းအလဲကို ဖော်ဆောင်ပေးရန် လိုအပ်သည်။^{၁၀} ဤအချက်နှင့်သက်ဆိုင်သည့် အခြားစိန်ခေါ်မှုတစ်ရပ်မှာ စွမ်းဆောင်ရည်တိုင်းတာရာတွင် ပြစ်ဒဏ်ချမှတ်မှုကို ရှောင်လွှဲနိုင်ခြင်းထက် ပြီးမြောက် အောင် ချမှတ်နိုင်ခြင်းဖြင့် တိုင်းတာခြင်းပင် ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် တရားရေးတာဝန်ရှိသူများအနေဖြင့် ပြစ်ဒဏ် လွတ်ငြိမ်းခွင့် အခြေခံမှုကို လက်တွေ့ကျင့်သုံးစေရန်အတွက် မည်သို့မက်လုံးပေးနိုင်သည်နှင့် တရားစွဲဆိုစစ်ဆေးခြင်း မပြုရန် ရွေးချယ်ပါက တာဝန်ပေါ့လျော့သည်ဟု စွဲချက်တင်ခံရခြင်းမှ မည်သို့ရှောင်လွှဲနိုင်သည်ကို တွေးခေါ်ကြံဆရန် လိုအပ်သည်။

ပြစ်ဒဏ်လွတ်ငြိမ်းခွင့် အခြေခံမှုကို လက်တွေ့ကျင့်သုံးရမည့် အခြေအနေ - သီအိုရီအရ ပြစ်ဒဏ်လွတ်ငြိမ်းခွင့် အခြေခံမှုသည် ရာဇဝတ်ဆိုင်ရာ တရားမျှတရေးလုပ်ငန်းစဉ်၏ အဆင့်အားလုံးအပေါ် အကျိုးဝင်သက်ရောက်မှု ရှိသော်လည်း ဤသီအိုရီကို လက်တွေ့ကျင့်သုံးရာ၌ အခက်အခဲများ ကြုံတွေ့ရသည်။ နစ်နာသူဖြစ်နိုင်ခြေ ရှိသူများအား ဖော်ထုတ်အတည်ပြုခြင်းနှင့် လူကုန်ကူးမှုဖြစ်နိုင်ခြေရှိသူများအား စုံစမ်းစစ်ဆေးခြင်းဆိုင်ရာ အပြိုင်ဆောင်ရွက်သည့် လုပ်ငန်းစဉ်များအကြားမှ ဆက်နွှယ်မှုနှင့်စပ်လျဉ်း၍ မေးခွန်းပြဿနာများကို ကြုံတွေ့ရသည်။ ယေဘုယျအားဖြင့် သဘောတူညီချက်ရရှိခဲ့သည်မှာ ကျူးလွန်သူတစ်ဦးသည် လူကုန်ကူးခံရသည့် နစ်နာသူဖြစ်နိုင်ခြေရှိကြောင်း အသိအမှတ်ပြုပြီးသည်နှင့်တစ်ပြိုင်နက် တတ်နိုင်သမျှဆောလျင်စွာ အခြေခံမှုကို ကျင့်သုံးသင့်ကြောင်းနှင့် နစ်နာသူ

^၈ For instance, GRETA has noted a lack of awareness as a persistent problem in EU Member States, owing to deficiencies in training on the non-punishment principle and victim identification more generally. See Ryszard Piotrowicz, “Article 26, Non-punishment provision” in Julia Planitzer and Helmut Sax (eds.) *A Commentary on the Council of Europe Convention on against Trafficking in Human Beings* (Edward Elgar, 2020) 318, referring to various GRETA reports.

^၉ Michelle Koinange, Coalition Coordinator, Stop the Traffik, Kenya, speaking on the principle of non-punishment of victims of trafficking in persons, being a side event to the 47th Session of the Human Rights Council 30 June 2021, 13:00 – 14:30 CET. Author’s notes on file.

^{၁၀} Anne T. Gallagher, *The International Law of Human Trafficking* (Cambridge, 2010) 502

အဖြစ် ဆုံးဖြတ်သတ်မှတ်ခြင်း တရားဝင်လုပ်ငန်းစဉ် ပြီးမြောက်သည်အထိ ဖြစ်စေ လူကုန်ကူးသူအပေါ် စွဲချက်တင်ခြင်း သို့မဟုတ် တရားစွဲဆိုစစ်ဆေးခြင်းဆိုင်ရာ ရလဒ်ပေါ်သည်အထိ ဖြစ်စေ စောင့်ဆိုင်းခြင်းမပြုရန် သဘောတူညီ ခဲ့ကြသည်။ ဤသို့ ကနဦးကာကွယ်စောင့်ရှောက်မှုပေးရန် ပျက်ကွက်ခဲ့ပါက လူပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးသည် ရာဇဝတ်ဆိုင်ရာ တရားမျှတရေးစနစ်အတွင်းသို့ ကျူးလွန်သူတစ်ဦးအဖြစ် ရောက်ရှိသွားပါက ပြန်လည်ဖယ်ရှားပေးရန် အခက်အခဲ ရှိသည်။ သို့သော်လည်း တရားရေးတာဝန်ရှိသူများက ထိုသို့ ဆောင်ရွက်နိုင်မည့် အခွင့်အလမ်းအချို့ကို မှတ်ချက်ပြု ဖော်ပြခဲ့ကြကာ ၎င်းတွင် ကျူးလွန်သူကို နစ်နာသူအဖြစ် ဖော်ထုတ်အတည်ပြုနိုင်သော်လည်း ပြစ်မှုကျူးလွန်သူအဖြစ် ပြစ်မှုထင်ရှားစီရင်ခံရသည့် ဖြစ်စဉ်များတွင် နောက်ဆုံးဆောင်ရွက်ချက်အဖြစ် လျော့ပေါ့ပြစ်ဒဏ်ချမှတ်ခြင်းအထိ ပါဝင်သည်။

ပြစ်ဒဏ်လွတ်ငြိမ်းခွင့် အခြေခံမှုကို လက်တွေ့ကျင့်သုံးသင့်သည့် အခြေအနေ - ပါဝင်တက်ရောက်သူ အချို့က နစ်နာသူများအား ၎င်းတို့လူကုန်ကူးခံရခြင်းနှင့် စိုးစဉ်းမျှမသက်ဆိုင်သည့် ပြစ်မှုများအတွက် တရားစွဲဆို စစ်ဆေးခြင်းမှ ကာကွယ်စောင့်ရှောက်မှုပေးရန်အတွက် ပြစ်ဒဏ်လွတ်ငြိမ်းခွင့် အခြေခံမှုကို အလွဲသုံးစားပြုခြင်း သို့မဟုတ် လူကုန်ကူးခံရသည့်နစ်နာသူ မဟုတ်သူများအား ကာကွယ်စောင့်ရှောက်မှုပေးရန်အတွက် လွဲမှားကျင့်သုံးခြင်းတို့နှင့် စပ်လျဉ်းသည့် ပြဿနာများကို ဖော်ပြဆွေးနွေးခဲ့ကြသည်။ အချို့ကလည်း ပြစ်မှုများ ထပ်ခါတလဲ ကျူးလွန်သော နစ်နာသူများအား အကာအကွယ်ပေးရန် အခြေခံမှုအား အလွဲသုံးစားပြုခြင်းကို ကာကွယ်ရန်အတွက် ကြိုတင် ဆောင်ရွက်ထားသင့်ကြောင်း ဖော်ပြဆွေးနွေးခဲ့ကြသည်။ ဤဆွေးနွေးချက်များအရ ရာဇဝတ်ဆိုင်ရာ တရားရေး တာဝန်ရှိသူများကို လူကုန်ကူးမှု ဆန့်ကျင်တိုက်ဖျက်ရေးဆိုင်ရာ စွမ်းဆောင်ရည် မြှင့်တင်ပေးရန်နှင့် အခြေခံမူပါ အင်္ဂါရပ်များအကြား အပြန်အလှန်ဆက်သွယ်သက်ရောက်မှုတို့ကို နားလည်အောင် လေ့ကျင့်သင်ကြားပေးရန် မဖြစ်မနေ အရေးကြီးကြောင်းကို ညွှန်ပြနေပေသည်။

နိုင်ငံတကာ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေးဆိုင်ရာ အခက်အခဲများ

နှစ်နိုင်ငံသဘောတူစာချုပ်များတွင် ပြစ်ဒဏ်လွတ်ငြိမ်းခွင့် အခြေခံမှုကို လက်တွေ့ကျင့်သုံးရာ၌ တစ်သမတ်တည်း မရှိခြင်း - ASEAN ဒေသရှိ နှစ်နိုင်ငံသဘောတူစာချုပ် အမြောက်အများတွင် ပြစ်ဒဏ်လွတ်ငြိမ်းခွင့်ကို အတိအလင်း ထည့်သွင်းဖော်ပြထားသော်လည်း ဤဖော်ပြချက်များကို လက်တွေ့ကျင့်သုံးခြင်းနှင့်စပ်လျဉ်း၍ မည်သည့် သာဓက ကိုမျှ တွေ့ရှိရခြင်း မရှိပေ။ စာချုပ်ချုပ်ဆိုသည့် နိုင်ငံများအကြား သဟဇာတဖြစ်သည့် နားလည်သိမြင်မှု ရှိရန် အရေးကြီးကြောင်းကို အဓိကသတိပြုရမည့်အချက်အဖြစ် သတ်မှတ်ခဲ့ကြသည်။ ဂရုပြုမှတ်သားသင့်သည်မှာ နစ်နာသူဟုသတ်မှတ်ခြင်းနှင့်စပ်လျဉ်း၍ နိုင်ငံတော်များအနေဖြင့် သဘောတူညီချက် ရရှိရန်နှင့် အခြား နေရာဒေသ တစ်ခု၌ နစ်နာသူအဖြစ် ဖော်ထုတ်အတည်ပြုခံခဲ့ရသူများကို အသိအမှတ်ပြုပေးရန် လိုအပ်သည်။ နှစ်နိုင်ငံ သဘောတူ စာချုပ်များတွင် ပါရှိသည့် သိသာထင်ရှားသော ကာကွယ်စောင့်ရှောက်မှုပေးခြင်းဆိုင်ရာ ကွာဟချက်များနှင့် စပ်လျဉ်း၍လည်း ဆွေးနွေးခဲ့ကြပြီး အဆိုပါစာချုပ်များတွင် ကာကွယ်စောင့်ရှောက်မှုသည် သတ်မှတ်ပြစ်မှုများ (လူဝင်မှုကြီးကြပ်ရေးနှင့် ပြည်တန်ဆာပြုခြင်း) နှင့် သတ်မှတ်နစ်နာသူများ (အမျိုးသမီးများနှင့် ကလေးသူငယ်များ) အတွက်သာ အကျုံးဝင်သက်ရောက်လေ့ရှိသည်ကို ဖော်ပြကာ အခြေခံမှုအား လက်တွေ့ ကျင့်သုံးရာ၌ ခွဲခြားဆက်ဆံမှု ပါဝင်နေခြင်းကို ထောက်ပြခဲ့ကြသည်။ ပြည်တွင်းဥပဒေ၌ အလားတူ ပြဋ္ဌာန်းချက်များ ရေးဆွဲပြဋ္ဌာန်းခြင်းမရှိသည့် အခြေအနေတွင် နှစ်နိုင်ငံသဘောတူစာချုပ်၌ ဖော်ပြထားသည့် ပြစ်ဒဏ်လွတ်ငြိမ်းခွင့်ဆိုင်ရာ ပြဋ္ဌာန်းချက်များအား လက်တွေ့ကျင့်သုံးခြင်းနှင့်စပ်လျဉ်းသည့် လက်တွေ့ဆန်မှု ပြဿနာများနှင့်စပ်လျဉ်း၍လည်း မေးခွန်းများ ဖော်ပြ ဆွေးနွေးခဲ့ကြသည်။

နိုင်ငံတကာ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေးဆိုင်ရာ လက်တွေ့အခက်အခဲများ - နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ၌ ပြစ်မှုထင်ရှား စီရင်ခံထားရသော လူကုန်ကူးခံရသည့် နှစ်နာသူတစ်ဦးကို အခြားတစ်နိုင်ငံမှ လူကုန်ကူးသူများနှင့် ဆန့်ကျင်၍ သက်သေထွက်ဆိုချက်ပေးခြင်းအား ခွင့်ပြုခြင်းနှင့်စပ်လျဉ်းသည့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းဆိုင်ရာ အခက်အခဲများကို သာဓကများဖော်ပြ၍ ဆွေးနွေးခဲ့ကြကာ အဆိုပါအခက်အခဲများ၏ ရလဒ်မှာ ပြစ်ဒဏ်ချမှတ်ရာ၌ ကြန့်ကြာခြင်းပင် ဖြစ်သည် (စာကွက် ၅ ကို ကြည့်ပါ)။ ထို့အပြင် နှစ်နာသူများအား နိုင်ငံအတွင်း၌ တရားစွဲဆိုစစ်ဆေးခြင်းကို ရှောင်လွှဲရန်အတွက် အခြားတစ်နိုင်ငံထံ ပြန်လည်လွှဲပြောင်းပေးရာတွင်လည်း အခက်အခဲများ ကြုံတွေ့ရသည်။ ASEAN ဒေသပြင်ပ၌ အပါအဝင် ရှုပ်ထွေးသော နိုင်ငံဖြစ်ကျော် လူကုန်ကူးမှုများတွင် ကြုံတွေ့ရသည့် ဥပဒေပိုင်နက်ဆိုင်ရာ အခက်အခဲများကိုလည်း အထူးဖော်ပြခဲ့ကြသည်။ ရေကြောင်းပိုင်နက်အတွင်း ကျူးလွန်သည့် ခေါင်းပုံဖြတ်ခြင်းသည် အထူးရှုပ်ထွေးသော ဥပဒေပိုင်နက်ဆိုင်ရာ အခက်အခဲများကို ပေါ်ပေါက်စေနိုင်ကြောင်း မှတ်ချက်ပြုဆွေးနွေး ခဲ့ကြသည်။ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခြင်းအတွက် ထောက်ပံ့ပေးရန်နှင့် အကောင်းဆုံးသော ကျင့်သုံးမှုအလေ့အထများအား အသိပေးလေ့ကျင့်ပေးရန် ဆောင်ရွက်နေသည့် ASEAN-Australia Counter Trafficking စီမံကိန်းနှင့် မူးယစ်ဆေးဝါးနှင့် ပြစ်မှုဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂရုံး (UNODC) တို့ကဲ့သို့ ဝင်ရောက်ပါဝင်သူများ၏ ထောက်ပံ့မှုဖြင့် တရားရေးတာဝန်ရှိသူ အချင်းချင်းအကြား ASEAN အတွင်း၌သာ မဟုတ်ဘဲ ၎င်းထက်ကျော်လွန်၍ ပူးပေါင်း ဆောင်ရွက်ခြင်း၏ အရေးပါပုံကို အဟန့်အတားများအား ကျော်ဖြတ်နိုင်မည့် နည်းလမ်းတစ်ခုအဖြစ် အထူး အလေးပေးဖော်ပြခဲ့ကြသည်။

နှစ်နာသူအား ဖော်ထုတ်အတည်ပြုခြင်းဆိုင်ရာ အခက်အခဲများ

လူကုန်ကူးခံရသည့် နှစ်နာသူများအား ပြစ်ဒဏ်ချမှတ်ခြင်းမှ လွတ်ငြိမ်းခွင့်ပေးရန်ဆောင်ရွက်ရာတွင် နှစ်နာသူအား ဖော်ထုတ်အတည်ပြုခြင်းသည် မရှိမဖြစ် အရေးပါသည် - နှစ်နာသူများအား ဆောလျင်ထိရောက်စွာ ဖော်ထုတ် အတည်ပြုခြင်းသည် ၎င်းတို့အား လူကုန်ကူးခံရခြင်း၏ တိုက်ရိုက်အကျိုးဆက်အဖြစ် ကျူးလွန်သည့် ဥပဒေနှင့် မညီသော လုပ်ရပ်များအတွက် ပြစ်ဒဏ်ချမှတ်ခံရခြင်းမှ ကာကွယ်စောင့်ရှောက်မှုပေးရာတွင် မရှိမဖြစ် အရေးပါသည်။ နှစ်နာသူအများအပြား တရားစွဲဆိုစစ်ဆေးခံရခြင်း၏ အဓိကအကြောင်းရင်းတစ်ရပ်မှာ နှစ်နာသူများအား ဖော်ထုတ် အတည်ပြုခြင်း မရှိသောကြောင့်ဖြစ်ကြောင်း ဤလေ့လာချက်တွင် အတည်ပြု တွေ့ရှိခဲ့သည်။ ဖော်ထုတ်အတည်ပြု ခံထားရသည့် နှစ်နာသူများကို ၎င်းတို့လူကုန်ကူးခံရသည့် ဖြစ်စဉ်တစ်လျှောက် ကျူးလွန်ခဲ့ရသည့် ဥပဒေနှင့်မညီသော လုပ်ရပ်များအတွက် တရားစွဲဆိုစစ်ဆေးခြင်း မဆောင်ရွက်သင့်ကြောင်း ကျယ်ပြန့်စွာ ရှုမြင်လက်ခံထားကြသည်။ စွဲချက်တင်မည်၊ မတင်မည်ကို ဆုံးဖြတ်ရာ၌ နောက်ခံအခြေအနေကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားရခြင်း ရှိနိုင်သည်။ လူပုဂ္ဂိုလ် တစ်ဦးကို နှစ်နာသူအဖြစ်နှင့် ကျူးလွန်သူအဖြစ် တစ်ပြိုင်နက်တည်း ဖော်ထုတ်တွေ့ရှိရပါက အငယ်စားပြစ်မှုများ အတွက် စွဲချက်တင်စစ်ဆေးခြင်းကို ရှောင်လွှဲနိုင်သော်လည်း ပြစ်မှု တစ်စုံတစ်ရာဖြင့် စွဲချက်တင်ခံထားရသည့် လူပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးကို ထို့နောက်မှ နှစ်နာသူတစ်ဦးအဖြစ် ဖော်ထုတ် အတည်ပြုခြင်း ဆောင်ရွက်ရန်မှာ မဖြစ်နိုင် သလောက်ပင် ဖြစ်သည်။¹¹ လူပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးအား နှစ်နာသူအဖြစ် အသိအမှတ်ပြုခြင်း၊ မပြုခြင်းသည် ၎င်းအနေဖြင့် ရဲအရာရှိများနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခြင်းပြုရန် ဆန္ဒ ရှိ၊ မရှိ အပေါ်၌ပင် မူတည်နေနိုင်သည်။¹²

¹¹ Carolina Villacampa and Núria Torres, Human trafficking for criminal exploitation: Effects suffered by victims in their passage through the criminal justice system, *International Review of Victimology*, 2019, Vol. 25(1) 3–18, at 12.

¹² Carolina Villacampa and Núria Torres, Human trafficking for criminal exploitation: Effects suffered by victims in their passage through the criminal justice system, *International Review of Victimology*, 2019, Vol. 25(1) 3–18, at 8.

‘ဝင်ရောက်စီးနင်းမှုများ’ အပါအဝင် အချို့အခြေအနေများသည် ဖော်ထုတ်အတည်ပြုခြင်းကို ထိခိုက်စေနိုင်သည် - လူကုန်ကူးခံရသည့် လူပုဂ္ဂိုလ်များ နေထိုင်၊ အလုပ်လုပ်ကိုင်နေသည့် နေရာများအား တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးဆိုင်ရာ စစ်ဆင်ရေးများ ဝင်ရောက်ဆောင်ရွက်ချိန်၌ သို့မဟုတ် လူကုန်ကူးခံရသည့်နစ်နာသူ ဖြစ်နိုင်ခြေရှိသူများသည် ရဲတပ်ဖွဲ့ထံသို့ အကူအညီတောင်းခံရန် သွားရောက်သော်လည်း ရာဇဝတ်သားအဖြစ် သတ်မှတ်ခံရလိုက်သည့် အခြေအနေမျိုး၌ မှားယွင်းအတည်ပြုခြင်း ပေါ်ပေါက်နိုင်သည်။¹³ လိင်လုပ်ငန်းများလုပ်ကိုင်သည့် နေရာများကို ‘ဝင်ရောက်စီးနင်းမှုများ’ ဆောင်ရွက်ချိန်၌ နစ်နာသူများကို ဖော်ထုတ်အတည်ပြုရန် ပျက်ကွက်လေ့ရှိကြောင်း လူအများအပြားက မှတ်ချက်ပြုဆွေးနွေးထားကြသည်။ အာဏာပိုင်များက နစ်နာသူဖြစ်နိုင်ခြေရှိသူများကို တရားမဝင် ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်သူများကဲ့သို့ ဆက်ဆံကာ ၎င်းတို့သည် နစ်နာသူများဖြစ်နိုင်ကြောင်း အသိအမှတ်ပြုခြင်းမရှိဘဲ လူဝင်မှုကြီးကြပ်ရေးနှင့် စာရွက်စာတမ်းဆိုင်ရာ ပြစ်မှုများအတွက် စွဲချက်တင်သည့် လူဝင်မှုကြီးကြပ်ရေးဆိုင်ရာ စီမံခန့်ခွဲရေး လုပ်ငန်းစဉ်များတွင်လည်း နစ်နာသူများသည် ဖော်ထုတ်အတည်ပြုခြင်း ခံရနိုင်ခြေ နည်းပါးသည်။ တရားဝင်စာရွက်စာတမ်းဖြင့်မဟုတ်ဘဲ ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်သူများအပေါ် ရန်လိုသည့် မူဝါဒများ ချမှတ်ထားရှိပြီး ကနဦး တုံ့ပြန်ဆောင်ရွက်ရသည့် အရာရှိများ ကျင့်သုံးသည့် ချဉ်းကပ်နည်းလမ်းများ အပေါ် ၎င်းတို့က လွှမ်းမိုးမှုရှိနိုင်သည့် အခြေအနေများတွင် ဤအန္တရာယ်သည် ပို၍ပင်ဆိုးရွားနိုင်သည်။¹⁴ လူကုန်ကူးမှု ဆန့်ကျင်တိုက်ဖျက်ရေးနှင့် ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်မှုဆိုင်ရာ ဥပဒေကို ပေါင်းစည်းခြင်းကို ASEAN ဒေသတွင် တွေ့ရှိရကြောင်း မှတ်ချက်ပြုဖော်ပြကြပြီး ရလဒ်အနေဖြင့် လူကုန်ကူးခံရသည့် နစ်နာသူများသည် တရားမဝင် ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်သူများအဖြစ် သတ်မှတ်ခံရကာ ပြည်နှင်ဒဏ်ပေးခံရသည်။¹⁵

နစ်နာသူများသည် ရာဇဝတ်ဆိုင်ရာ တရားမျှတရေးစနစ်အတွင်းသို့ ကျူးလွန်သူအဖြစ် ရောက်ရှိသွားပါက နစ်နာသူအဖြစ် ဖော်ထုတ်အတည်ပြုခြင်း ခံရနိုင်ခြေ အင်မတန်နည်းပါးသည် - နစ်နာသူများသည် ရာဇဝတ်ဆိုင်ရာ တရားမျှတရေးစနစ်အတွင်းသို့ ကျူးလွန်သူအဖြစ် ရောက်ရှိသွားပါက ကာကွယ်စောင့်ရှောက်မှုပေးခြင်း နည်းလမ်းများကို ကျင့်သုံးဆောင်ရွက်ပေးရန် ခက်ခဲပြီး ၎င်းတို့ ကြုံတွေ့ခံစားရပြီးဖြစ်သည့် ပြစ်ဒဏ်မှ ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ပေးရန် မဖြစ်နိုင်တော့ပေ။ လေ့လာချက်ဆောင်ရွက်ခဲ့သည့် နိုင်ငံများတွင် တရားဥပဒေစိုးမိုးရေး အရာရှိများ၊ အစိုးရရှေ့နေများ၊ တရားခံရှေ့နေများ၊ တရားသူကြီးများသည် ၎င်းတို့ရှေ့မှောက်ရှိ ကျူးလွန်သူသည် လူကုန်ကူးခံရသည့်နစ်နာသူ ဖြစ်နိုင်ကြောင်းကို အသိအမှတ်ပြုရန် လိုအပ်သည့် စွမ်းရည်များ ချို့တဲ့နေနိုင်ကြောင်း ဖော်ပြဆွေးနွေးခဲ့ကြသည်။ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာခေါင်းပုံဖြတ်မှု မဟုတ်သည့် အခြေအနေများ၌ လုံလောက်စွာ ဖော်ထုတ်အတည်ပြုမှု မရှိခြင်းကို ဂရုပြုရမည့်ကိစ္စရပ်အဖြစ် သတ်မှတ်ခဲ့ပြီး အမျိုးသား နစ်နာသူများအား လုံလောက်စွာ ဖော်ထုတ်အတည်ပြုမှု မရှိခြင်းနှင့် လိင်လုပ်ငန်းလုပ်ကိုင်သည့် အမျိုးသမီးများအား ကဲ့ရဲ့ရှုတ်ချခြင်းတို့နှင့် ဆက်သွယ်နေသည့် ကျား-မရေးရာ ရှုထောင့်များကိုလည်း အလားတူဂရုပြုရမည့် ကိစ္စရပ်အဖြစ် သတ်မှတ်ခဲ့သည်။

ဖော်ထုတ်အတည်ပြုပြီးဖြစ်သည့် အခက်အခဲများအား ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရန် အစီအမံများ အလျင်အမြန် ရေးဆွဲချမှတ်ရန် လိုအပ်သည် - ရာဇဝတ်ဆိုင်ရာ တရားမျှတရေး တုံ့ပြန်ဆောင်ရွက်ခြင်း၏ အဆင့်အားလုံးရှိ တရားရေးတာဝန်ရှိသူများအား ဤအခြေခံနှင့် ရင်းနှီးကျွမ်းဝင်လာစေရန် ဆောင်ရွက်ပေးရန် လိုအပ်ကြောင်း တက်ရောက်ပါဝင်သူများက အလေးအနက်ဖော်ပြခဲ့ကြပြီး ထိုသို့ဆောင်ရွက်ရာတွင် လူကုန်ကူးခြင်း၏ အနက်ဖွင့်ဆိုချက်နှင့် အရွယ်ရောက်ပြီးပုဂ္ဂိုလ်များနှင့် ကလေးသူငယ်များ နှစ်မျိုးလုံးကို လူကုန်ကူးခြင်းနှင့် သက်ဆိုင်သည့် အင်္ဂါရပ်များ

¹³ See for instance, *Undeserving victims? A community report on migrant sex worker victims of crime in Europe* (ICRSE, 2020) 27-29
¹⁴ *Report of the Special Rapporteur on trafficking in persons, especially women and children, Maria Grazia Giammarinaro*, 6 April 2020, UN Doc A/HRC/44/45, 35.
¹⁵ Marija Jovanović, *International Law and Regional Norm Smuggling: How the EU and ASEAN Redefined the Global Regime on Human Trafficking*, *The American Journal of International Law*, 2021, Vol. XX, 1, 19

အကြား အပြန်အလှန်ဆက်သွယ်နေမှုအပေါ် နားလည်မှုကို ပိုမိုခိုင်မာစေရန် စီစဉ်လုပ်ဆောင်ပေးခြင်းလည်း အပါအဝင်ဖြစ်သည်။ ဂရုပြုမှတ်သားသင့်သည်မှာ ထင်ရှားရန်ခက်ခဲသော နည်းလမ်းများအား အသုံးပြုခြင်းနှင့် နည်းလမ်းများအသုံးပြုထားသည့် အခြေအနေတွင် သဘောတူညီချက် ပေးခြင်း၏ အရာမရောက်မှုတို့နှင့်စပ်လျဉ်း၍ နားလည်ခြင်းကို ထိရောက်စွာ ဖော်ထုတ်အတည်ပြုခြင်း၏ အဓိက သော့ချက်တစ်ရပ်အဖြစ် ရှုမြင်သတ်မှတ်ခြင်းပင် ဖြစ်သည်။ လူကုန်ကူးမှု ဖြစ်နိုင်ခြေရှိကြောင်း ညွှန်ပြနေသည့် အချက်များကို အတည်ပြုနိုင်သည့် ပထမအဆင့်၌ပင် ထိရောက်သော စစ်ဆေးခြင်းလုပ်ငန်းစဉ်များကို လက်တွေ့ ဆောင်ရွက်ရန် လိုအပ်သည်။ တရားမဝင် ရွှေ့ပြောင်း လုပ်သားများအနက် နှစ်နာသုဖြစ်နိုင်ခြေရှိသူများကို ဖော်ထုတ်အတည်ပြုရာတွင် လိုအပ်သည့် စစ်ဆေးခြင်း လုပ်ငန်းစဉ်များ ပိုမိုထိရောက်ကောင်းမွန်အောင် ဆောင်ရွက်ရန်အတွက် စံလုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ (SOPs) ကို ကြိုတင်ဦးစွာ အသုံးပြုခြင်း၊ အရည်အချင်း ပြည့်မီသည့် စကားပြန်များနှင့် NGO များ ပါဝင်သည့် အကျိုးသက်ဆိုင်သူပေါင်းစုံပါဝင်သော ချဉ်းကပ်နည်းဟန်များ အသုံးပြုခြင်း တို့ကို လုပ်ဆောင်ရန် လိုအပ်ကြောင်း အလေးအနက်ဖော်ပြခဲ့ကြသည်။ အပြည့်အဝ ဆုံးဖြတ်သတ်မှတ်ခြင်း မပြုနိုင်မီအချိန်၌ တရားစွဲဆိုစစ်ဆေးခြင်း မခံရစေရန် ဘေးဆီးရန်ကာသည့်အနေဖြင့် လူပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးကို နှစ်နာသု အဖြစ် ယူဆသတ်မှတ်ဆက်ဆံခြင်း၏ အရေးပါပုံကို တရားရေးတာဝန်ရှိသူများက အလေးအနက် ဆွေးနွေးခဲ့သည်။ လူပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးအား ကျူးလွန်သူအဖြစ် သတ်မှတ်၍ တရားစွဲဆိုစစ်ဆေးမည် သို့မဟုတ် နှစ်နာသုအဖြစ် သတ်မှတ်၍ ကာကွယ်စောင့်ရှောက်မှုပေးမည်ကို ရွေးချယ်ဆုံးဖြတ်ရာ၌ အသက်အရွယ်အပေါ်လည်း မူတည်ခြင်း ရှိနိုင်သည်။ ထို့ကြောင့် အသက်အရွယ်အား ဆုံးဖြတ်သတ်မှတ်ခြင်း မပြုနိုင်မီအချိန်အထိ အသက်မပြည့်သေးသူ အဖြစ် ယူဆသတ်မှတ်ဆက်ဆံခြင်းကို ကလေးသူငယ်များအား ပြစ်ဒဏ်ချမှတ်ခြင်းမှ ကာကွယ်စောင့်ရှောက်မှု ပေးရာတွင် အလေ့အထကောင်းတစ်ရပ်အဖြစ် ရှုမြင်လက်ခံထားကြသည်။

နှစ်နာသုအား ပြစ်ဒဏ်မချမှတ်ခြင်းနှင့် ကာကွယ်စောင့်ရှောက်မှုပေးခြင်းသည် ဖော်ထုတ်အတည်ပြုခြင်းအတွက် အဓိကသော့ချက်တစ်ရပ်ဖြစ်သည် - နှစ်နာသုအား ဖော်ထုတ်အတည်ပြုခြင်းသည် ပြစ်ဒဏ်မချမှတ်ခြင်းအတွက် မဖြစ်မနေ အရေးပါသည်သာမက ပြစ်ဒဏ်မချမှတ်ခြင်းသည်လည်း နှစ်နာသုအား ဖော်ထုတ်အတည်ပြုခြင်းကို အထောက်အကူဖြစ်စေသည်။ နှစ်နာသုများကို ပြစ်မှုကျူးလွန်သူများအဖြစ် ဆက်ဆံပါက ၎င်းတို့အနေဖြင့် ရဲတပ်ဖွဲ့ထံမှ အကူအညီတောင်းခံခြင်း သို့မဟုတ် ရဲတပ်ဖွဲ့နှင့် ပြောဆိုဆက်ဆံခြင်းကို ရှောင်လွှဲလိုကြသည်။ ဆန့်ကျင်ဘက်အနေဖြင့် နှစ်နာသုများကို ကျူးလွန်သူများအဖြစ် ဆက်ဆံခြင်းအစား နှစ်နာသုအဖြစ် သတ်မှတ် ဆက်ဆံ၍ ကာကွယ် စောင့်ရှောက်ပေးပြီး ၎င်းတို့သည် လူကုန်ကူးခံရခြင်း ဖြစ်စဉ်တစ်လျှောက် ကျူးလွန်ခဲ့ရသော ဥပဒေနှင့်မညီသည့် လုပ်ရပ်များအတွက် ပြစ်ဒဏ်ချမှတ်ခြင်းမှ ကင်းလွတ်ပိုင်ခွင့်ရှိကြောင်းကို အသိပေးပါက နှစ်နာသုများအနေဖြင့် အာဏာပိုင်များနှင့် ချိတ်ဆက်ဆောင်ရွက်ရန် ပိုမိုဆန္ဒရှိလာပြီး ထိရောက်သော ဖော်ထုတ်အတည်ပြုခြင်းကို ဆောင်ရွက်နိုင်ရန် လမ်းခင်းပေးသည်။ နှစ်နာသုကို ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ခြင်းနှင့် ထောက်ပံ့ကူညီခြင်း ဆောင်ရွက်ရာတွင် အခွင့်အရေးအခြေပြု ချဉ်းကပ်နည်းများ အသုံးပြုခြင်း၏ အရေးပါပုံကို ဤလက်တွေ့အခြေအနေ များက မီးမောင်းထိုးဖော်ပြနေသည်။ တက်ရောက်ပါဝင်သူများက ဤအခြေအနေများနှင့် စပ်လျဉ်း၍ မှတ်ချက်ပြုဆွေးနွေးခဲ့သည်မှာ နှစ်နာသုအား ဖော်ထုတ်အတည်ပြုရာတွင် ကြုံတွေ့ရသည့် အဓိက အခက်အခဲ တစ်ရပ်မှာ နှစ်နာသုအများအပြားသည် အာဏာပိုင်များနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်လိုမှု မရှိ၍ဖြစ်စေ ခိုလှုံရေး စခန်းများတွင် မနေထိုင်လို၍ဖြစ်စေ နှစ်နာသုများအဖြစ် ဖော်ထုတ်အတည်ပြုခံလိုသည့်ဆန္ဒ မရှိနိုင်ခြင်း ဖြစ်သည်။ နှစ်နာသုများသည် နှစ်နာသုအဖြစ် ဆက်ဆံခံရခြင်းအစား ပြစ်မှုကျူးလွန်သူအဖြစ် ဆက်ဆံခံရခြင်းကို ရွေးချယ်ရန် ဆန္ဒရှိနေပါက ထင်ရှားသည့်အချက်မှာ လက်ရှိချမှတ်ထားသည့် ကာကွယ်စောင့်ရှောက်မှုနှင့် ထောက်ပံ့ကူညီမှုပေးခြင်း ပုံစံများကို အဆောတလျင် ပြန်လည်ဆန်းစစ်ရန် လိုအပ်နေခြင်းပင် ဖြစ်သည်။

နစ်နာသူအား ပြစ်ဒဏ်ချမှတ်ခြင်းဆိုင်ရာ လက်တွေ့အခြေအနေများ

လက်တွေ့အခြေအနေ၌ နစ်နာသူများကို ပြစ်မှုအမျိုးမျိုးအတွက် ပြစ်ဒဏ်ချမှတ်ထားသည် - အခြားဒေသများနှင့် ASEAN ဒေသတွင် နစ်နာသူများအား ဖမ်းဆီးခြင်း၊ စွဲချက်တင်ခြင်း၊ တရားစွဲဆိုစစ်ဆေးခြင်းနှင့် ပြစ်မှုထင်ရှားစီရင်ခြင်းတို့ ဆောင်ရွက်သည့် ပြစ်မှုများအနက် လူဝင်မှုကြီးကြပ်ရေးဆိုင်ရာ ပြစ်မှုများ၊ ပြည့်တန်ဆာပြုခြင်းနှင့် ဆက်သွယ်နေသည့် ပြစ်မှုများသည် အများဆုံးဖြစ်ကြောင်း ဤလေ့လာချက်တွင် အတည်ပြုတွေ့ရှိခဲ့သည်။ မူးယစ်ဆေးဝါးဆိုင်ရာ ပြစ်မှုများအပါအဝင် ၎င်းတို့ကို လူကုန်ကူး၍ အဓမ္မကျူးလွန်စေသည့် ရာဇဝတ်ပြစ်မှုများအတွက် နစ်နာသူများကို တရားစွဲဆိုစစ်ဆေးခြင်းလည်း ရှိသည်။ နစ်နာသူများသည် ကိုယ်ထိလက်ရောက် တိုက်ခိုက်မှု သို့မဟုတ် လူသေမှု အပါအဝင် ၎င်းတို့အနေဖြင့် လူကုန်ကူးခံရသည့် အခြေအနေမှ လွတ်မြောက်ရန် ကြိုးပမ်းရာ၌ ကျူးလွန်မိသည့် ပြစ်မှုများအတွက် တရားစွဲဆိုစစ်ဆေးခြင်း ခံရသည်။ ထို့အပြင် နစ်နာသူများသည် ၎င်းတို့၏ နစ်နာသူအဖြစ်မှ လွတ်မြောက်ရန် ကြိုးပမ်းသည့်အနေဖြင့် လူကုန်ကူးသည့် ဆောင်ရွက်ချက်များကို ပြောင်းလဲဆောင်ရွက်ပါက လူကုန်ကူးမှုဆိုင်ရာ ပြစ်မှုများဖြင့် တရားစွဲဆိုစစ်ဆေးခြင်း ခံရသည်။¹⁶ ငါးလုပ်ငန်းမှ လူကုန်ကူးခံရသည့် နစ်နာသူများအား လူဝင်မှုကြီးကြပ်ရေး၊ စာရွက်စာတမ်းနှင့် လုပ်သားဆိုင်ရာ ပြစ်မှုများအပြင် တရားမဝင် အထိန်းအကွပ်မဲ့ (IUU) ငါးဖမ်းဆီးခြင်းအတွက် ပြစ်ဒဏ်ချမှတ်ခြင်းကို နိုင်ငံများစွာက အဓိကပြဿနာတစ်ရပ်အဖြစ် ဆွေးနွေးခဲ့ကြသည်။ ပါဝင်တက်ရောက်သူများက အကြမ်းဖက်သမားများနှင့် အိမ်ထောင်ပြုရန် အဓမ္မဖိအားပေးခံခဲ့ရပြီး မိမိကိုယ်တိုင် အကြမ်းဖက်သမားဖြစ်လာသည့် အမျိုးသမီးများနှင့် ကလေးသူငယ်များ အပါအဝင် အကြမ်းဖက်မှုနှင့်သက်ဆိုင်သည့် ပြစ်မှုများ ကျူးလွန်ရန် လူကုန်ကူးခံခဲ့ရသည့် နစ်နာသူများနှင့် စပ်လျဉ်းသည့် အမှုများတွင် ကြုံတွေ့ရသည့် အခက်အခဲများကိုလည်း ထောက်ပြဆွေးနွေးခဲ့ကြသည်။¹⁷

လိင်လုပ်ငန်းကဏ္ဍမှ အမျိုးသမီးများအား ရာဇဝတ်သားအဖြစ် စီရင်ရန် လူကုန်ကူးမှု ဆန့်ကျင်တိုက်ဖျက်ရေး ဥပဒေကို အလွဲသုံးစားပြုခြင်း - လိင်လုပ်ငန်းကဏ္ဍမှ အမျိုးသမီးများအား တရားစွဲဆိုစစ်ဆေးရန်အတွက် လူကုန်ကူးမှု ဆန့်ကျင်တိုက်ဖျက်ရေး ဥပဒေကို အလွဲသုံးစားပြုခြင်းနှင့်စပ်လျဉ်းသည့် ပြဿနာများကို တင်ပြ ဆွေးနွေးခဲ့ကြပြီး အဆိုပါအမျိုးသမီးများတွင် လူကုန်ကူးခံရသည့်နစ်နာသူ ဖြစ်နိုင်ခြေရှိသူများနှင့် ၎င်းတို့အပြင် အခြားသူများလည်း ပါဝင်နိုင်ကာ အဆိုပါအမျိုးသမီးများကို လူကုန်ကူးမှုဆိုင်ရာ ပြစ်မှုများအတွက် တရားစွဲဆို စစ်ဆေးခြင်းကြောင့် ဒဏ်ကြေးတပ်ခြင်းမှသည် ဖမ်းဆီးထိန်းသိမ်းခြင်း သို့မဟုတ် ပြည်နှင့်ဒဏ်ပေးခြင်း၊ သို့မဟုတ် အချို့အခြေအနေများတွင် ကိုယ်ကာယနာကျင်စေသည့် ပြစ်ဒဏ်ပေးခြင်းအထိ ကြုံတွေ့ရနိုင်သည်။ လူကုန်ကူးခံရသည့် နစ်နာသူများနှင့် အခြား ထိခိုက်လွယ်ပုဂ္ဂိုလ်များကို တရားစွဲဆိုစစ်ဆေးခြင်း ပြုမိနိုင်သည့် အန္တရာယ်အား လျော့ချရန်အတွက် ဥပဒေများအား ပြင်ဆင်မွမ်းမံရန်၊ လိင်လုပ်သားများအတွက် ရာဇဝတ်ဆိုင်ရာ တရားမျှတရေး အရင်းအမြစ်များ အသုံးပြုမှုကို ရှောင်လွှဲရန်နှင့် ထိုအစား လူကုန်ကူးသူများနှင့် အခြား ကြီးလေးသည့်ပြစ်မှုများကျူးလွန်သော ရာဇဝတ်သားများကို တရားစွဲဆိုစစ်ဆေးရန် ဂရုပြုအလေးပေးသင့်ကြောင်း အကြံပြုချက်များကို တင်ပြဆွေးနွေးခဲ့ကြသည်။

ASEAN ပြင်ပရှိ ဥပဒေပိုင်နက်များတွင် အပါအဝင် ပြည်ပနိုင်ငံများမှ နိုင်ငံသားများအား ပြစ်ဒဏ်ချမှတ်ခြင်း - ကလေးသူငယ်များ အပါအဝင် ASEAN အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများမှ နိုင်ငံသားများကို အတင်းအဓမ္မ အိမ်ထောင်ပြုစေခြင်း၊ ရာဇဝတ်မှုများ အဓမ္မကျူးလွန်စေခြင်း၊ ငါးဖမ်းလုပ်ငန်း၊ ဖျော်ဖြေရေးလုပ်ငန်း၊ လိင်လုပ်ငန်းနှင့် အခြားလုပ်ငန်းများ အဓမ္မဆောင်ရွက်စေခြင်းတို့အတွက် လူကုန်ကူးခံရပြီးနောက် ပြည်ပတွင် တရားစွဲဆိုစစ်ဆေးခံရခြင်းများ ရှိခဲ့သည်။ တရားမဝင် ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်ခြင်းကို ရာဇဝတ်မှုအဖြစ် သတ်မှတ်ပြီး တရားမဝင် ရွှေ့ပြောင်း နေထိုင်သူများအား ကဲ့ရဲ့

¹⁶ For a breakdown of typologies of offence as status offences, consequential offences, liberation offences, see Andreas Schloenhardt & Rebekkah Markey-Towler, "Non-Criminalisation of Victims of Trafficking in Persons – Principles, Promises, and Perspectives", *Groningen Journal of International Law*, vol 4(1) (2016), 10-38 at 13-15.

¹⁷ For a comprehensive list of offences that victims have been criminalized for, see Annex 1.

ရှုတ်ချသော ဓလေ့ရှိသည့် ဥပဒေပိုင်နက်များတွင် ဤအန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေသည် ပိုမို ဆိုးရွားပြီး တရားမဝင်သည့် အခြေအနေများသို့ ကျရောက်နေသော လူကုန်ကူးခံရသည့် နှစ်နာသူများသည် ရည်ရွယ်ရင်းမရှိဘဲ ရာဇဝတ်သားအဖြစ် သတ်မှတ်ခံရသည့် အကျိုးဆက်များ ကြုံတွေ့ရနိုင်သည်။ ဤဆွေးနွေးပိုင်းများတွင် ASEAN ဒေသအတွင်းနှင့် ဒေသပြင်ပ နှစ်မျိုးလုံး၌ ပြစ်ဒဏ်လွတ်ငြိမ်းခွင့် အခြေခံမူဆိုင်ရာ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခြင်းကို ပိုမိုခိုင်မာစေရန် အားဖြည့် လုပ်ဆောင်ခြင်း၏ အရေးပါပုံနှင့် မည်သည့်အခြေအနေတွင် လူကုန်ကူးခံရသည့် နှစ်နာသူအဖြစ် သတ်မှတ်မည်နှင့် မည်သည့်အခြေအနေတွင် ပြစ်ဒဏ်လွတ်ငြိမ်းခွင့် အခြေခံမူ သက်ရောက်အကျိုးဝင်သည်နှင့်စပ်လျဉ်း၍ နားလည် သဘောပေါက်မှုကို သဟဇာတရှိအောင် ဆောင်ရွက်ရန် လိုအပ်ကြောင်းကို အလေးအနက် ဆွေးနွေးခဲ့ကြသည်။

ကလေးသူငယ်များအား ပြစ်ဒဏ်ချမှတ်ခြင်း - ကလေးသူငယ်များအနေဖြင့် အခြားကလေးသူငယ်များအား လူကုန်ကူးခြင်း အပါအဝင် ၎င်းတို့လူကုန်ကူးခံရသည့် ဖြစ်စဉ်တစ်လျှောက် ကျူးလွန်ခဲ့ရသော ပြစ်မှုများအတွက် တရားစွဲဆိုစစ်ဆေးခြင်း ခံခဲ့ရသည့် သာဓကများကို ဖော်ပြဆွေးနွေးခဲ့ကြသည်။ အဆိုပါ တရားစွဲဆို စစ်ဆေးခြင်းများ၏ ဇာစ်မြစ်သည် ကလေးသူငယ်များအား အသက်ပြည့်ပြီးသူများအဖြစ် မှားယွင်းသတ်မှတ်ခြင်းနှင့် ဆက်လက်၍ ၎င်းတို့အား လူကုန်ကူးခံရသည့် နှစ်နာသူများအဖြစ် ဖော်ထုတ်အတည်ပြုမှု မရှိခြင်းတို့ ဖြစ်နိုင်သည်။ ဤအချက်တွင် စစ်ဆေးစိစစ်ခြင်းနှင့် ဖော်ထုတ်အတည်ပြုခြင်း လုပ်ငန်းစဉ်များ ဆောင်ရွက်ရာ၌ အသက်မပြည့်သေးသူအဖြစ် ယူဆသတ်မှတ်ဆက်ဆံခြင်း၏ အရေးပါပုံကို အလေးပေးဖော်ပြထားသည်။ အချို့ ဖြစ်စဉ်များတွင် ကလေးသူငယ်-နှစ်နာသူ-ကျူးလွန်သူများကို လူကုန်ကူးခံရသည့် နှစ်နာသူများအဖြစ် သတ်မှတ်ခြင်းအစား ‘ဥပဒေချိုးဖောက်သည့် ကလေးသူငယ်များ’ အဖြစ် သတ်မှတ်ထားနိုင်သည့် ပြဿနာကို ဖော်ပြဆွေးနွေးခဲ့ကြပြီး ဤသို့သတ်မှတ်ခြင်းမှာ ကလေးသူငယ်များအတွက် ဆိုးကျိုးသာဖြစ်စေနိုင်သည်။ ကလေးသူငယ်-ကျူးလွန်သူများအား ဆက်ဆံခြင်းနှင့် အဆိုပါ ကလေးသူငယ်များအနက်မှ လူကုန်ကူးခံရသည့် နှစ်နာသူများကို ပြစ်ဒဏ်ချမှတ်မိနိုင်ခြင်းတို့နှင့်စပ်လျဉ်း၍ ဆုံးဖြတ်ရာတွင် ရာဇဝတ်မှုကျူးလွန်ခြင်းအတွက် တာဝန်ယူရန် သတ်မှတ်ထားသည့် အသက်အရွယ်ကို ထည့်သွင်း စဉ်းစားရန်လည်း လိုအပ်ပြီး ဤအချက်ကို ဆွေးနွေးကြရန် လိုအပ်နိုင်သည်။

နှစ်နာသူများအား ပြစ်ဒဏ်ချမှတ်ခြင်းကို လူကုန်ကူးသူများက အသုံးပြုခြင်း - လူကုန်ကူးသူများသည် ၎င်းတို့ ပြစ်ဒဏ်ချမှတ်ခံရနိုင်သည့် အန္တရာယ်ကို ကြုံတွေ့ရနိုင်ခြေအား ရှောင်လွှဲ၍ နှစ်နာသူများထံ လမ်းလွှဲပေးရန် (မူးယစ်ဆေးဝါးဆိုင်ရာ ပြစ်မှုများကဲ့သို့) ပြစ်မှုများတွင် နှစ်နာသူများ ပါဝင်ဆောင်ရွက်ခြင်းကို အသုံးပြုနိုင်သည်။ ထို့အပြင် နှစ်နာသူများအား ထိန်းချုပ်ရန်အတွက် နည်းဗျူဟာအနေဖြင့် လူဝင်မှုကြီးကြပ်ရေးဆိုင်ရာ သို့မဟုတ် လုပ်သားဆိုင်ရာ ပြစ်မှုများအတွက် ပြစ်ဒဏ်ချမှတ်ခံရနိုင်ကြောင်း ခြိမ်းခြောက်ခြင်းကိုလည်း အသုံးပြုနိုင်သည်။ အာဏာပိုင်များက နှစ်နာသူများကို ပြစ်မှုကျူးလွန်သူများကဲ့သို့ ဆက်ဆံသည့်အခြေအနေများတွင် ၎င်းတို့က လူကုန်ကူးသူများ၏ အဆိုများ မှန်ကန်ကြောင်း သက်သေထူပေးသကဲ့သို့ပင် ဖြစ်သည်။ ခေါင်းပုံဖြတ်သူများက ဝေဖန်မှုများကို ချုပ်ငြိမ်းစေရန်အတွက် အသေရေဖျက်ခြင်းဆိုင်ရာ ပြစ်မှုများကိုပင် အသုံးပြုနိုင်သည်။ ထိုသို့သော ဖြစ်စဉ်များတွင် အာဏာဟန်ချက်မညီမျှခြင်းမှာ အထင်အရှားပင်ဖြစ်ကာ လူကုန်ကူးသူများနှင့် ခေါင်းပုံဖြတ်သည့် အလုပ်ရှင်များသည် ၎င်းတို့အပေါ် ငွေကြေးနှင့် အခြားအရာများအတွက် မှီခိုနေရနိုင်သည့် နှစ်နာသူများအား ဥပဒေအရ အရေးယူဆောင်ရွက်ရန် လိုအပ်သောအရင်းအမြစ်များကို များစွာပိုမိုပိုင်ဆိုင်ထားကြသည်။

အစိုးရအရာရှိများက ပြစ်ဒဏ်ချမှတ်ခြင်းကို အဂတိလိုက်စားရန် သို့မဟုတ် လွယ်လမ်းလိုက်ရန် အသုံးပြုခြင်း - အချို့သောဖြစ်စဉ်များတွင် အစိုးရအရာရှိများက အဂတိလိုက်စားရန် သို့မဟုတ် လွယ်လမ်းလိုက်ရန်အတွက် ပြစ်ဒဏ်ချမှတ်ခြင်း သို့မဟုတ် ချမှတ်မည်ဟု ခြိမ်းခြောက်ခြင်းကို ဆောင်ရွက်နိုင်ကြောင်း ဆွေးနွေးခဲ့ကြသည်။ အဂတိလိုက်စားရန်အတွက် နည်းလမ်းအဖြစ် အသုံးပြုရာတွင် အရာရှိများသည် နှစ်နာသူများအား ၎င်းတို့ထံ (ဥပမာ တရားမဝင် နယ်စပ်ဖြတ်ကျော်ရန် သို့မဟုတ် လိင်လုပ်သားအဖြစ် ဆက်လက်လုပ်ကိုင်ရန်) လာဘ်မထိုးပါက သို့မဟုတ် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ဝန်ဆောင်မှုများ မလုပ်ကိုင်ပေးပါက ပြစ်ဒဏ်များချမှတ်မည်ဟု ခြိမ်းခြောက်မှုများ ရှိခဲ့ကြောင်း

ဖော်ပြဆွေးနွေးခဲ့ကြသည်။ လွယ်လမ်းလိုက်ရန် နည်းလမ်းအဖြစ် အသုံးပြုရာတွင် ဥပမာတစ်ခု ဖော်ပြရသော် ပြစ်ဒဏ်ချမှတ်မည်ဟု ခြိမ်းခြောက်ခြင်း သို့မဟုတ် ချမှတ်ခြင်းကို အကျိုးဖြစ်ထွန်းစေရန်အတွက် အသုံးပြုနိုင်ကြောင်း ဖော်ပြဆွေးနွေးခဲ့ပြီး နစ်နာသူဖြစ်နိုင်ခြေရှိသူများအား ဖမ်းဆီးထိန်းသိမ်းထားခြင်းဖြင့် နစ်နာသူများအား ၎င်းတို့၏ မူလနိုင်ငံများသို့ ပြန်လည်ပို့ဆောင်၍ လူကုန်ကူးသူများနှင့် ဆန့်ကျင်၍ သက်သေထွက်ဆိုရန် စီစဉ်ဆောင်ရွက် ပေးခြင်းအတွက် ကုန်ကျမည့် ကုန်ကျစရိတ်နှင့် အားထုတ်ရမှုများကို ရှောင်လွှဲနိုင်မည်ဖြစ်သည်။

လူကုန်ကူးခံရသည့် နစ်နာသူများသည် မူးယစ်ဆေးဝါးဆိုင်ရာ ပြစ်မှုများအတွက် တရားစွဲဆိုစစ်ဆေးခြင်းကို ရင်ဆိုင်ရနိုင်သည့်အန္တရာယ် မြင့်မားခြင်း - ပါဝင်တက်ရောက်သူများသည် လူကုန်ကူးခံရသည့် နစ်နာသူများသည် အငယ်စားပြစ်မှုများမှစ၍ ပြင်းထန်သောပြစ်ဒဏ်များ ချမှတ်ခံရနိုင်သည့် ကြီးလေးသော ပြစ်မှုများအထိ ပြစ်မှုအမျိုးမျိုးပါဝင်သည့် မူးယစ်ဆေးဝါးဆိုင်ရာ ပြစ်မှုများအတွက် တရားစွဲဆိုစစ်ဆေးခြင်းခံရနိုင်သည့် အန္တရာယ်ကို ဆွေးနွေးခဲ့ကြသည်။ မူးယစ်ဆေးဝါးဆိုင်ရာ ပြစ်မှုများနှင့်စပ်လျဉ်း၍ တင်းကျပ်စွာ တာဝန်ခံစေသည့် ဒေသတွင်း ကျင့်သုံးသော နည်းဟန်နှင့်စပ်လျဉ်းသည့် ဖော်ပြဆွေးနွေးချက်များနှင့် လူကုန်ကူးခံရသည့် နစ်နာသူများအပေါ် ‘မူးယစ်ဆေးဝါး ဆန့်ကျင်ရေးတိုက်ပွဲ’ က ထိခိုက်သက်ရောက်စေသည့် အကျိုးဆက်များကို ဆွေးနွေးခဲ့ကြသည်။ ဤတွင် မှတ်ချက်ပြုဆွေးနွေးရမည်မှာ တရားရေးတာဝန်ရှိသူများအနေဖြင့် ပုဂ္ဂလသဘောအရ ပြစ်ဒဏ်လွတ်ငြိမ်းခွင့် အခြေခံမှုကို လက်တွေ့ကျင့်သုံးရန် စိတ်ဆန္ဒရှိလျှင်ပင် တရားရေးလုပ်ငန်းစဉ်တစ်လျှောက် ပါဝင်လုပ်ဆောင်သည့် ပါဝင်ဆောင်ရွက်သူများအားလုံးကို အလားတူ လိုက်လံကျင့်သုံးရန် သိမ်းသွင်းရန်မှာ မဖြစ်နိုင်ပေဟု ဆိုနိုင်သည်။ ထို့ကြောင့် လက်တွေ့အခြေအနေတွင် မူးယစ်ဆေးဝါးဆိုင်ရာ ပြစ်မှုကျူးလွန်ရန် လူကုန်ကူးခံရသည့် နစ်နာသူများသည် အလွန်ကြီးလေးသော အန္တရာယ်နှင့် ရင်ဆိုင်နေကြရနိုင်သည်။

ကိုယ်ကာယနာကျင်စေသည့် ပြစ်ဒဏ်နှင့် သေဒဏ် - နစ်နာသူများသည် လူကုန်ကူးခံခဲ့ရပြီး ကျူးလွန်ခဲ့ရသည့် ရာဇဝတ် လုပ်ရပ်များအတွက် ပြင်းထန်သော ပြစ်ဒဏ်များကို ကြုံတွေ့ရနိုင်သည်။ ဤပြစ်ဒဏ်များတွင် လိင်လုပ်ငန်းကဏ္ဍ၌ ဝင်ရောက်လုပ်ကိုင်ခြင်းကြောင့် ကိုယ်ကာယနာကျင်စေသည့် ပြစ်ဒဏ်ချမှတ်ခံရခြင်းမှသည် မူးယစ်ဆေးဝါး သယ်ဆောင်သူများအဖြစ် ခေါင်းပုံဖြတ်ခံရ၍ သေဒဏ်ချမှတ်ခံရခြင်းအထိ အမျိုးမျိုး ပါဝင်နိုင်သည်။ ASEAN အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများအနက် ထက်ဝက်သည် မူးယစ်ဆေးဝါးဆိုင်ရာ ပြစ်မှုများအတွက် သေဒဏ်ချမှတ်ခြင်းကို ကျင့်သုံးသည်။ ဆွေးနွေးပိုင်းများတွင် Mary Jane Veloso အပါအဝင် သေဒဏ်ချမှတ်ခံရပြီးနောက် စီရင်မည့်အချိန်ကို စောင့်ဆိုင်းနေရသည့် လူကုန်ကူးခံရသော နစ်နာသူများအကြောင်းကို ဆွေးနွေးခဲ့ကြသည် (စာကွက် ၅ ကို ကြည့်ပါ)။ ပါဝင်တက်ရောက်သူများက အဆိုပါဖြစ်စဉ်များကို ထောက်ချင့်၍ ပြစ်ဒဏ်လွတ်ငြိမ်းခွင့် အခြေခံမှုအား လက်တွေ့ ကျင့်သုံးရန် အဆောတလျှင် အကောင်အထည်ဖော်ရန် လိုအပ်ကြောင်း ရှင်းပြဆွေးနွေးခဲ့ကြသည်။

ပြစ်ဒဏ်လွတ်ငြိမ်းခွင့် အခြေခံမှုအား လက်တွေ့အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းဆိုင်ရာ အကြံပြုချက်များ

ရာဇဝတ်ဆိုင်ရာ တရားမျှတရေး လုပ်ငန်းစဉ်အဆင့်ဆင့်တွင် ဥပဒေ၊ မူဝါဒနှင့် ကျင့်သုံးမှုအလေ့အထများဖြင့် ပြစ်ဒဏ်လွတ်ငြိမ်းခွင့် အခြေခံမှုအား လက်တွေ့အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းကို ပိုမိုခိုင်မာအောင် ဆောင်ရွက်နိုင်ရန် အောက်ဖော်ပြပါ အကြံပြုချက် ၂၆ ချက်ကို ဖော်ပြထားပါသည်။ အကြံပြုချက် တစ်ခုချင်းစီအတွက် လမ်းညွှန်ချက်ကို လေ့လာချက်၏ အပိုင်း ၃ တွင် ဖော်ပြထားပါသည်။

ဖော်ထုတ်အတည်ပြုခြင်းနှင့် စုံစမ်းစစ်ဆေးခြင်း

- ၁။ ပြစ်မှုကျူးလွန်သူများအဖြစ် ကြိုတွေ့ရသူများအနက် လူကုန်ကူးခံရသည့် နှစ်နာသူ ဖြစ်နိုင်ခြေရှိသူများကို ဖော်ထုတ် အတည်ပြုနိုင်ရန် ကနဦးတုံ့ပြန်ဆောင်ရွက်သည့် အရာရှိများကို စွမ်းဆောင်ရည် မြှင့်တင်ပေးပါ။
- ၂။ လူကုန်ကူးသူများ အသုံးပြုသည့် ထိန်းချုပ်မှုနည်းလမ်းများနှင့် နှစ်နာသူများအပေါ် ၎င်းတို့၏ အကျိုးသက်ရောက်မှု တို့အား တရားဥပဒေစိုးမိုးရေး အရာရှိများ၏ နားလည်မှုကို ပိုမိုခိုင်မာစေရန် မြှင့်တင်ပေးပါ။
- ၃။ ‘ကိုယ်လုပ်ကိုယ်ခံရသော’ သို့မဟုတ် ‘စာနာရန်အကြောင်းမရှိသော’ လူကုန်ကူးခံရသည့် နှစ်နာသူများနှင့် ပတ်သက်သည့် လွှဲပြောင်းမှုနှင့် ယူဆချက်များကို စိန်ခေါ်တိုက်ဖျက်ပါ။
- ၄။ လူကုန်ကူးခံရသည့်နှစ်နာသူ ဖြစ်နိုင်ခြေရှိသော ပြစ်မှုကျူးလွန်သူများကို စစ်ဆေးစိစစ်ခြင်း ဆောင်ရွက်ရန်အတွက် ထိရောက်စွာနှင့် ကျွမ်းကျင်စွာ လွှဲပြောင်းပေးပါ။
- ၅။ လူကုန်ကူးခံရသည့်နှစ်နာသူ ဖြစ်နိုင်ခြေရှိသည့် ပြစ်မှုကျူးလွန်သူများ၏ ပြစ်မှုနှင့် လူကုန်ကူးသူ ဖြစ်နိုင်ခြေရှိသူတို့၏ စီမံလုပ်ဆောင်မှုအကြား ချိတ်ဆက်နေမှုများကို ကြိုတင်ဦးစွာ စုံစမ်းစစ်ဆေးပါ။

ဖမ်းဆီးခြင်းနှင့် စွဲချက်တင်ခြင်း

- ၆။ ဖမ်းဆီးခြင်းသည် လူကုန်ကူးခံရသည့် နှစ်နာသူများနှင့် လူကုန်ကူးမှုအား ရာဇဝတ်ဆိုင်ရာ တရားစီရင်ရေးအပေါ် မည်သို့အကျိုးသက်ရောက်မှုရှိကြောင်း ကနဦးတုံ့ပြန်ဆောင်ရွက်သည့် အရာရှိများ နားလည်စေရန် ဆောင်ရွက်ပါ။
- ၇။ ကနဦးတုံ့ပြန်ဆောင်ရွက်သည့် အရာရှိများက ၎င်းတို့၏ ကိုယ်ပိုင်ဆုံးဖြတ်ခွင့်များနှင့် ၎င်းဆုံးဖြတ်ခွင့်များအား မည်သို့ ကျင့်သုံးရမည်ကို နားလည်စေရန် ဆောင်ရွက်ပါ။
- ၈။ ပြစ်ဒဏ်လွတ်ငြိမ်းခွင့် အခြေခံမူကို ကျင့်သုံးစေရေးအတွက် ဥပဒေစိုးမိုးရေး အရာရှိများကို မက်လုံးပေးပါ။
- ၉။ ဖမ်းဆီးသည့် အရာရှိများက ဖမ်းဆီးခံရသူများ အပေါ်ထားရှိလိုက်နာရမည့် တာဝန်များကို နားလည်စေရန် ဆောင်ရွက်ပါ။

တရားစွဲဆိုစစ်ဆေးခြင်း

- ၁၀။ လူကုန်ကူးခံရသည့် နှစ်နာသူများအနေဖြင့် မလျော်မကန် တရားစွဲဆို စစ်ဆေးခံရနိုင်သည့် အန္တရာယ်ကိုလျော့ချရန် ဥပဒေကို ပြင်ဆင်ပါ။
- ၁၁။ တရားဝင်ဖော်ထုတ်အတည်ပြုခြင်း လုပ်ငန်းစဉ်များကို ဆောင်ရွက် ပြီးမြောက်ကာ ရှင်းလင်းစွာ ရှင်းပြသိရှိပြီးမှသာ လူကုန်ကူးခံရသည့် နှစ်နာသူတစ်ဦးအား တရားစွဲဆိုစစ်ဆေးရန် ဆုံးဖြတ်သည့် မည်သည့် ဆုံးဖြတ်ချက်ကိုမဆို ချမှတ်စေရန် ဆောင်ရွက်ပါ။
- ၁၂။ နှစ်နာသူအဖြစ်သတ်မှတ်ခြင်းနှင့် ပြစ်ဒဏ်လွတ်ငြိမ်းခွင့်အကြား ဆက်နွှယ်မှုကို ရှင်းပြပါ။
- ၁၃။ အစိုးရရှေ့နေများသည် ၎င်းတို့လုပ်ဆောင်နိုင်သည့် ဆုံးဖြတ်ပိုင်ခွင့် များနှင့် အဆိုပါ ဆုံးဖြတ်ပိုင်ခွင့်များအား မည်သို့ကျင့်သုံးရမည်ကို နားလည်စေရန် ဂရုပြုဆောင်ရွက်ပါ။
- ၁၄။ အစိုးရရှေ့နေများ၊ အထူးသဖြင့် လူကုန်ကူးခံရသည့် နှစ်နာသူ များက အများအားဖြင့် ကျူးလွန်တတ်သည့် ပြစ်မှုများကို တရားစွဲဆို စစ်ဆေးခြင်းအား အထူးပြုလုပ်ဆောင်သည့် အစိုးရရှေ့နေများကို လူကုန်ကူးမှု ဆန့်ကျင်တိုက်ဖျက်ရေးဆိုင်ရာ လေ့ကျင့်သင်ကြား ပေးခြင်းကို ဆောင်ရွက်ပါ။
- ၁၅။ ပြစ်ဒဏ်လွတ်ငြိမ်းခွင့် အခြေခံမူအား ကျင့်သုံးရာတွင် လူကုန်ကူးခြင်း၌ နှစ်နာသူ၏ သဘောတူညီမှုသည် အရာရောက်ခြင်းမရှိကြောင်း အခိုင်အမာ သိရှိနားလည်စေရန် ဆောင်ရွက်ပါ။

ဥပဒေအရ ခုခံချေပခြင်း

- ၁၆။ နစ်နာသူများအားလုံးကို ပြစ်မှုများအားလုံးအတွက် အကာအကွယ်ပေးနိုင်မည့် ပြစ်ဒဏ်လွတ်ငြိမ်းခွင့် အခြေခံမှုကို လက်တွေ့ကျင့်သုံးနိုင်ရန်အလို့ငှာ အတိအလင်းဖော်ပြထားသည့် ဥပဒေဆိုင်ရာ ပြဋ္ဌာန်းချက်များ ရေးဆွဲပါ သို့မဟုတ် မွမ်းမံပြင်ဆင်ပါ။
- ၁၇။ နစ်နာသူကကျူးလွန်သည့် ပြစ်မှုနှင့် ၎င်း၏လူကုန်ကူးခံရခြင်းတို့အကြား ဆက်သွယ်မှုကို မည်သို့ဖော်ထုတ်ရမည်ကို တရားရေးတာဝန်ရှိသူများအား လေ့ကျင့်သင်ကြားပေးခြင်းနှင့် လမ်းညွှန်ချက်ပေးခြင်း ဆောင်ရွက်ပါ။
- ၁၈။ လူကုန်ကူးခံရခြင်း၏ တိုက်ရိုက်အကျိုးဆက်အဖြစ် ပြစ်မှုများကျူးလွန်ခဲ့သည့် နစ်နာသူများအတွက် ယေဘုယျ ခုခံချေပချက်များအား အသုံးပြုခြင်းနှင့်စပ်လျဉ်း၍ ရာဇဝတ်ဆိုင်ရာ တရားရေးတာဝန်ရှိသူများအား လေ့ကျင့်သင်ကြား ပေးခြင်းနှင့် လမ်းညွှန်ချက်ပေးခြင်း ဆောင်ရွက်ပါ။
- ၁၉။ သက်သေထူရန်တာဝန်သည် နိုင်ငံတော်၏တာဝန်ဖြစ်ပြီး နစ်နာသူ၏တာဝန် မဖြစ်စေရန် ဂရုပြုဆောင်ရွက်ပါ။
- ၂၀။ ပြစ်ဒဏ်လွတ်ငြိမ်းခွင့် အခြေခံမှုအား အလွဲသုံးစားပြုခြင်းမှ ကြိုတင်ကာကွယ်ပါ။

ပြစ်မှုထင်ရှားစီရင်ခြင်းနှင့် အမိန့်ချခြင်း

- ၂၁။ တရားရေးကဏ္ဍ အဖွဲ့ဝင်များကို ပြစ်ဒဏ် လွတ်ငြိမ်းခွင့် အခြေခံမှုအကြောင်းနှင့် အဆိုပါ အခြေခံမှုအား အသုံးပြု ရာတွင် ၎င်းတို့ပါဝင်ရမည့် အခန်းကဏ္ဍ အကြောင်း ရင်းနှီး ကျွမ်းဝင်မှု ရှိစေရန် ဆောင်ရွက်ပါ။
- ၂၂။ ပြစ်မှုထင်ရှားစီရင်ခံရသည့် လူကုန်ကူးခံရသော နစ်နာသူ များ အတွက် ပြစ်ဒဏ်အမိန့် ချမှတ်ခြင်းကို မဆောင်ရွက် ဘဲ ရှောင်လွှဲပါ သို့မဟုတ် လျော့ပေါ့ ပြစ်ဒဏ် ချမှတ်ပါ။
- ၂၃။ နစ်နာသူ-ကျူးလွန်သူများအား ပြစ်ဒဏ်ချမှတ်ရာတွင် ဒဏ်ခတ်ရန် ပြစ်ဒဏ်ပေးခြင်း မဟုတ်ဘဲ ပြန်လည် ထူထောင် ပြင်ဆင်နိုင်ရန် ပြစ်ဒဏ်ပေးခြင်းကို ဆောင်ရွက်ရန် ထည့်သွင်း စဉ်းစားပါ။
- ၂၄။ လူကုန်ကူးခံရသည့် နစ်နာသူများကို ကိုယ်ကာယ နာကျင်စေ သည့် ပြစ်ဒဏ် ချမှတ်ခြင်းနှင့် သေဒဏ် ချမှတ်ခြင်းတို့ မရှိစေရန် ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ပါ။

ပြစ်မှုထင်ရှားစီရင်ခြင်းနောက်ပိုင်း ပြန်လည်ကုစားမှုများ

- ၂၅။ လူကုန်ကူးခံရသည့် နစ်နာသူများ၏ ရာဇဝတ် မှတ်တမ်းများကို ပယ်ဖျက်ရန်အတွက် ဥပဒေဆိုင်ရာ အခွင့်အလမ်းများကို စူးစမ်းရှာဖွေပါ။
- ၂၆။ ပြစ်မှုထင်ရှားစီရင်ခြင်းများအား ဖျက်သိမ်း ရာ၌ လူကုန်ကူးခံရသည့် နစ်နာသူများ ကြိုတွေ့ရသည့် အဟန့်အတားများကို ဖော်ထုတ်၍ ဖြေရှင်းပါ။

Implementation of the non-punishment principle for victims of human trafficking in ASEAN Member States